

Naisten asema Bangladeshissa

Tiivistelmä

Raportin tarkoituksena on kuvata naisen yhteiskunnallista ja lainsäädännöllistä asemaa Bangladeshissa. Raportissa käsitellään naisten poliittista, taloudellista ja sosiaalista asemaa, sekä eritellään naisia koskevaa lainsäädäntöä ja sen käytäntöön soveltamista ja toimeenpanoa. Tämän lisäksi raportti tarkastelee naisiin kohdistuvia oikeudenloukkauksia, ja naisten mahdollisuutta saada suojelua väkivaltateoilta. Naisten ja tyttöjen yhteiskunnallinen asema on yleisesti ottaen heikko Bangladeshissa. Yhteiskunnassa vallitsevat voimakkaat patriarkaaliset normit sekä sukupuolittuneet käytännöt ja asenteet heikentävät naisten yhteiskunnallista osallistumista ja toimintaa. Naisten yhteiskunnallinen rooli ja asema ovat riippuvaisia näistä asenteista, minkä vuoksi naisten poliittiset, taloudelliset ja sosiaaliset mahdollisuudet ovat rajoittuneita. Bangladeshissa naisiin ja tyttöihin kohdistuu laajamittaista syrjintää ja monenlaisia oikeudenloukkauksia, ja naisiin ja tyttöihin kohdistuva väkivalta ja seksuaalinen häirintä ovat merkittäviä yhteiskunnallisia ongelmia. Maan hallinto on ottanut joitain toimia naisten ja tyttöjen oikeuksien huomioimiseksi, mutta lainsäädäntö on osoittautunut puutteelliseksi ja lakien toimeenpanossa on merkittäviä ongelmia.

Abstract

This report is an overview of the social and legal status of women in Bangladesh. The report reflects on the political, economic and sociocultural status of women, and examines the legal framework concerning women, and its practical application and enforcement. Additionally, the report aims to identify infringements to which women and girls are subjected to, and the prospects for seeking protection from violence. The social status of women and girls is generally weak in Bangladesh. The imposed patriarchal norms and gendered social attitudes restrict women's social participation and activity. Women's social role and status are dependent on these attitudes which is why women's political, economic and social opportunities are limited. Women and girls are subjected to widescale discrimination and various infringements in Bangladesh. Gendered violence and sexual harassment remain significant social problems. The government has increasingly considered the rights of women, yet the implementation of the legal framework has proven to be insufficient and the implementation faces significant problems.

Tietoa raportista

Katsaus on laadittu noudattaen Euroopan unionin yhteisiä suuntaviivoja lähtömaatiedon tuottamisesta (2008). Se perustuu huolellisesti valittuihin lähteisiin, joista kaikki on listattu tilannekatsauksen lähdeluetteloon. Ilmeisiä ja kiistattomia tosiasioita lukuun ottamatta kaikki esitetty tieto on tarkastettu useammasta lähteestä, ellei muuta erikseen mainita. Tilannekatsauksessa esitetyt tiedot on hankittu, arvioitu ja käsitelty huolellisesti, vastausajan ollessa rajattu. Katsaus ei kuitenkaan pyri olemaan kaikenkattava, eikä sitä tule pitää yksinään minkään oleskeluluvan, pakolaisaseman tai turvapaikkahakemuksen perusteena. Vaikka jotain tapahtumaa, henkilöä tai organisaatiota ei olisi mainittu tilannekatsauksessa, se ei tarkoita, etteikö kyseistä tapahtumaa olisi tapahtunut tai kyseistä henkilöä tai organisaatiota olisi olemassa. Katsaus ei välttämättä edusta Maahanmuuttoviraston virallista kantaa, eikä se ole poliittinen kannanotto tai oikeudellinen arvio. Katsauksen kokoamisessa on käytetty erilaisia julkisia lähteitä, kuten kansainvälisten järjestöjen ja tutkimuslaitosten tuottamia raportteja ja tietoaaineistoja sekä näitä täydentävää uutismateriaalia, joka on ollut Maahanmuuttoviraston saatavilla raportin kirjoittamishetkellä.

About the report

The report has been compiled in accordance with the common EU guidelines for processing country of origin information (2008). The report is based on carefully selected sources of information. All sources used are referenced. With the exception of obvious and indisputable facts, all information presented has been cross-checked from several sources unless stated otherwise. The information provided in the report has been obtained, evaluated and processed carefully within the limited time frame given. However, the report does not aim to be exhaustive, and it should not be considered conclusive as to the merit of any particular claim to a residence permit, refugee status or asylum. Even if a certain event, person or organization is not mentioned in the report, this does not mean that the event has not taken place or that the person or organization does not exist. The report does not necessarily reflect the opinion of the Finnish Immigration Service, and it is not a political statement or a judicial evaluation. The report is based on different public sources, such as reports published by international organizations and research institutes and complementary news material, which the Finnish Immigration Service has had access to at the time of writing of this report.

Sisällys

1 Naisia koskeva lainsäädäntö ja oikeusprosessit Bangladeshissa	4
1.1 Naisia koskeva lainsäädäntö	4
1.2 Naisten asema oikeusjärjestelmässä	11
2 Naisten asema bangladeshilaisessa yhteiskunnassa	13
2.1 Sosiaalinen asema	14
2.2 Poliittinen asema	15
2.3 Taloudellinen asema.....	18
3 Naisiin ja tyttöihin kohdistuvat oikeudenloukkaukset	20
4 Oikeudenloukkausten kohteeksi joutuneille naisille tarjotut tukipalvelut ja suojelu	26
5 Yksin elävien ja turvaverkottomien naisten asema Bangladeshissa	29
6 Muita erityisen haavoittuvassa asemassa olevia ryhmiä	30
Lähteet	33

1 Naisia koskeva lainsäädäntö ja oikeusprosessit Bangladeshissa¹

Bangladeshissa on pluralistinen oikeusjärjestelmä, joka pohjautuu osin tapaoikeuteen ja yksityiselämää säätelevään lainsäädäntöön. Muslimeille, hindulaisille ja kristityille yhteisöille on Bangladeshissa omat yksityiselämää koskevat lakinsa.² Bangladeshin väestöstä noin 89 % on muslimeja, 10 % on hinduja ja loput väestöstä (noin 1 %) ovat pääosin kristittyjä, katolilaisia ja buddhalaisia.³

Bangladesh on ratifioinut YK:n kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevan [yleissopimuksen](#) (CEDAW 1979) varaumilla, jotka koskevat artikloja 2 ja 16 (1). Bangladesh on perustellut edellä mainittujen artiklojen varaumia sillä, että artikkelit ovat ristiriidassa valtion yksityiselämää säätelevien lakien kanssa.⁴ CEDAW:in 18.11.2016 julkaisemassa yleissopimuksen tilaa Bangladeshissa tarkastelevassa raportissa CEDAW kehotti Bangladeshia harkitsemaan artikloja 2 ja 16 (1) koskevien varaumien poistamista.⁵

1.1 Naisia koskeva lainsäädäntö

Naisten oikeuksiin liittyen on säädetty Bangladeshissa useita kansallisia lakeja ja säädöksiä, ja tämän osion tarkoituksena on tuoda yleiskuvaa naisia koskevasta lainsäädännöstä.

Useat kansainväliset ja bangladeshilaiset ihmisoikeus- ja kansalaisjärjestöt ovat arvioineet, että Bangladeshin eri naisia koskevien lakien toimeenpanossa ja käytäntöön soveltamisessa on merkittäviä puutteita,⁶ mitä käsitellään tarkemmin seuraavassa osiossa 1.2.

Perustuslaissa määritellyt oikeudet

Bangladeshin vuonna 1972 säädetyssä ja seitsemäntoista kertaa täydennetyssä perustuslaissa naisille taataan yhtäläiset mahdollisuudet ja oikeudet yhteiskunnalliseen osallistumiseen. Perustuslain artiklan 27 mukaan kaikki kansalaiset ovat tasavertaisia lain edessä ja yhtäläisesti oikeutettuja lain suojeluun. Artikla 19 (1) määrää, että valtio pyrkii takaamaan kaikille kansalaisille yhtäläiset mahdollisuudet, ja vuonna 2011 artiklaan 19 täydennettiin kohta (3), joka määrää, että valtion tulee pyrkiä takaamaan naisille yhtäläiset mahdollisuudet ja osallistumisen kaikilla kansallisen elämän osa-alueilla. Perustuslain artikla 28 (1) kieltää uskontoon, rotuun, kastiin, sukupuoleen tai syntymäpaikkaan perustuvan syrjinnän. Perustuslain artikla 28 (2) määrää, että naisilla tulee olla yhtäläiset oikeudet miehen kanssa kaikissa valtion toiminnan ja julkisen elämän osa-alueilla. Perustuslain artikla 32 kieltää henkilön elämän tai

---

¹ Naisten asemaa Bangladeshissa on käsitelty aikaisemmin maatietopalvelun kyselyvastauksissa: "Bangladesh / Laillinen avioliittoikä, avioliiton solmiminen alaikäisenä" (päivätty 6.10.2020), "Bangladesh / Avioliittokäytännöt, valtakirja-avioliiton solmiminen Bangladeshissa" (päivätty 25.3.2020), "Bangladesh / Perheväkivalta, naiset, avioliiton ulkopuolinen suhde, aviorikos, Tablighi Jamaat, kunniaväkivalta, oikeudenloukkaukset, viranomaisuoja" (päivätty 9.6.2019) sekä "Bangladesh / Jubo League, toiminta, tehtävät, rikokset, yksinäisten naisten asema Dhakassa" (päivätty 27.5.2019). Tässä raportissa aihetta tarkastellaan laajemmin ja päivitetään viimeisimpiä maatietolähteitä.

² OECD / SIGI 2019, s. 2.

³ USDOS 2.6.2022, s.2. USDOS:in uskonnollisten yhteisöjen jakauma perustuu Bangladeshin valtion vuonna 2013 julkaisemaan väestönlaskentatilastoon.

⁴ OECD / SIGI 2019, s. 2; OHCHR [päivitetty 2.8.2020].

⁵ CEDAW 18.11.2016.

⁶ HRW 25.11.2020; OMCT & PAHRA 5.5.2022; USDOS 12.4.2021.

henkilökohtaisen vapauden riistämisen.⁷ Perustuslain artiklassa 42 säädetään, että valtion tulisi taata oikeudenmukainen varallisuuden jakautuminen. Kaikilla kansalaisilla on artiklan 42 mukaan yhtäläinen oikeus omistaa, käyttää maaomaisuutta ja muuta kuin maaomaisuutta, sekä tehdä päätöksiä, jotka koskevat edellä mainittua omaisuutta.⁸

Avoliittokäytäntöjä koskevat lait

Kuten aiemmin mainitaan, Bangladeshin yksityiselämää koskevat lait ovat uskonnollisista yhteisöistä riippuvaisia.⁹ Avoliittokäytäntöjä koskevat lait määräytyvät seuraavasti muslimien, hindujen ja kristittyjen yhteisöissä:

Bangladeshin muslimiyhteisön avoliittokäytäntöjä säätelee *Dissolution of Muslim Marriages Act (1939)*, *Muslim Family Law Ordinance (1961)*, ja *Muslim Marriages and Divorces (registration) Act (1974)*.¹⁰ Bangladeshin muslimeja koskeva laki vaatii pitävään avioliittosopimukseen molempien osapuolten rekisteröinnin ja luvan.¹¹ Moniavioisuus on hyväksytty *Muslim Family Law Ordinance* -laissa, mikäli moniavioisuus tulee sovitteluvaltuuston puheenjohtajan hyväksymäksi laissa asetetuilla ehdoilla ja kaikkia vaimoja kohdellaan tasavertaisesti.¹² Muslimiyhteisöjä koskevan lain mukaan nainen voi hakea avioeroa¹³, jos aviomies on myöntänyt siihen yksipuolisesti luvan tai jos avioerosta on sovittu avioliittosopimuksessa tai jos nainen hakee avioeroa molemminpuolisen suostumuksen perusteella. Avioeron jälkeen naisella on oikeus saada elatusmaksuja 90 päivän ajan tai raskauden ajan.¹⁴ Muslimiyhteisöjä koskevien lakien mukaan lapsen laillinen huoltaja on tämän isä, ja sen jälkeen isän veli tai lapsen veljet.¹⁵

Bangladeshin hinduyhteisön avoliittokäytäntöjä säätelee *The Hindu Marriage Disabilities Removal Act (1946)*, *The Hindu Widow's Re-marriages Act (1856)* ja *The Hindu Married Women's Right to Separate Residence and Maintenance Act (1946)*.¹⁶ Hinduyhteisöjä koskevien laeissa avioliitto käsitetään sakramenttina, joka on purkamaton.¹⁷ Hindulaki ei rajoita miehen avioliittojen lukumäärää. *The Hindu Married Women's Right to Separate Residence and Maintenance Act* – laki määrää, että naimisissa olevat naiset voivat asua erillisessä asunnossa ja olla oikeutettuja saamaan elatusmaksuja tiettyjen ehtojen täyttyessä. Lain mukaan hindunainen ei ole oikeutettu elatusmaksuihin, jos naista pidetään "epäsiveellisenä" (eng. *unchaste*), jos nainen kääntyy toiseen uskontoon tai jos nainen jättää ilman riittävää syytä noudattamatta toimivaltaisen tuomioistuimen määräystä avioliitto-oikeuksien palauttamiseksi.¹⁸ Vuonna 2012 hallitus esitteli *The Hindu Marriage Registration Act 2012* -

---

⁷ The Constitution, artikla 19, 27, 28, 32. Raportin yhteydessä tarkastellut Bangladeshin lait löytyvät lähdeluettelosta Bangladesh -nimikkeen alta. Osa lainsäädäntöön liittyvistä tiedoista on koottu muiden lähteiden raportoinnista; alaviitteissä on eritelty mihin lähteisiin lakitieto perustuu.

⁸ OECD / SIGI 2019, s. 8.

⁹ OECD / SIGI 2019, s. 2.

¹⁰ Lawyers & Jurists 9.6.2019.

¹¹ OECD / SIGI 2019, s. 2.

¹² The Muslim Family Law Ordinance 1961, artikla 6.

¹³ Laissa käytetään arabian kielen termiä *talaq* lain viitatessa avioerokäytäntöihin.

¹⁴ CRR 23.2.2018, s.24; OECD / SIGI 2019, s. 4.

¹⁵ OECD / SIGI 2019, s. 3.

¹⁶ Lawyers & Jurists 9.6.2019.

¹⁷ CRR 23.2.2018, s.25; OECD / SIGI 2019, s. 2.

¹⁸ The Hindu Married Women's Right to Separate Residence and Maintenance Act 1946.

lakiuudistuksen, joka mahdollistaa hinduavioliittojen vapaaehtoisen rekisteröinnin.¹⁹ SIGI -raportin mukaan avioliiton rekisteröinti ei ole yleinen käytäntö hindupariskuntien keskuudessa. Hindulaissa lapsen isää pidetään ensisijaisena huoltajana.²⁰

Bangladeshin kristittyjen yhteisöjen avioliittokäytäntöjä säätelee *The Christian Marriage Act (1872)*, *The Christian Married Women's Property Act (1874)* ja *The Divorce Act (1869)*.²¹ Kristittyjen yhteisöjä koskevissa laeissa avioliiton rekisteröinti vaatii molempien osapuolten luvat. Kristittyjen avioliittolaki kieltää moniavioisuuden.²² Kristittyjen avioeroa käsittelevän lain mukaan nainen ja mies voivat hakea avioeroa erilaisin ehdoin. *Divorce Act* -lain mukaan mies voi hakea avioeroa sillä perusteella, että vaimo on syylistynyt aviorikokseen. Lain mukaan nainen voi hakea avioeroa sillä perusteella, että mies on kääntynyt eri uskontoon tai todistamalla miehen olleen lain artiklassa 10 eritellyin tavoin osallinen avioliiton eri muotoihin toisen naisen kanssa. Artikla 10 listaa avioliiton eri muodoiksi miehen syylistymisen inestiseen aviorikokseen; kaksiavioisuuteen aviorikoksen kautta; avioliittoon ja aviorikokseen toisen naisen kanssa; raiskaukseen; sodomiaan; eläimiin sekaantumiseen; julmaksi katsottuun aviorikokseen tai aviorikokseen, jonka seurauksena mies on jättänyt vaimonsa ilman kunnollista syytä.²³ Kristittyjä yhteisöjä koskevissa laeissa miehellä ja naisella on yhtäläinen oikeus huoltajuuteen.²⁴

Bangladeshin *Special Marriage Act (1872)* -laki säätelee avioliittokäytäntöjä uskonnollisille yhteisöille, jotka eivät ole muslimi-, hindu-, tai kristittyjä yhteisöjä. Laki säätelee myös avioliittokäytäntöjä eri uskonnollisia yhteisöjä edustavien henkilöiden välisessä avioliitossa.²⁵

Alaikäisavioliittoja koskeva lainsäädäntö

Vuonna 2017 voimaan astunut kansallinen *Child Marriage Restraint Act 2017* -lakiuudistus määrää avioliiton alaikärajan naisille 18 vuoteen ja miehille 21 vuoteen.²⁶ Lakiuudistus määrää, että alaikäisavioliiton tai ns. lapsiavioliiton solminutta aikuista rangaistaan enintään kahden vuoden vankeusrangaistuksella tai/ja enintään 100 000 takan sakolla (1055,94 EUR²⁷). Mikäli rikokseen syylistynyt aikuinen laiminlyö sakkomaksun takaisinmaksun, vankeusrangaistus on enintään kolme kuukautta. Lapsiavioliiton solminutta alaikäistä rangaistaan enintään kuukauden kestäväällä pidätyksellä (eng. *detention*) tai 50 000 takan sakolla (527,92 EUR²⁸). Lapsiavioliiton solminutta alaikäistä ei rangaista, mikäli lakitapaus täyttää artiklan 8 ehdot, eli mikäli alaikäisestä vastuussa ollut vanhempi tai laillinen huoltaja on kannustanut lapsiavioliittoa. Lakiuudistus määrää myös lapsiavioliiton solmimisen, juhlistamisen ja rekisteröimisen rangaistaviksi teoiksi.²⁹

Kansainväliset ja bangladeshilaiset ihmisoikeus- ja hyväntekeväisyysjärjestöt ovat arvostelleet lakiuudistuksen "special cases" -kohtaa, koska sen arvioidaan mahdollistavan lapsiavioliitot

¹⁹ bdnews24.com 3.7.2012.

²⁰ OECD / SIGI 2019, s. 2-3.

²¹ Lawyers & Jurists 9.6.2019.

²² The Christian Marriage Act, artikla 60; OECD / SIGI 2019, s. 2.

²³ The Divorce Act 1869, artikla 10; OECD / SIGI, s. 4.

²⁴ OECD / SIGI, s. 4.

²⁵ CRR 23.2.2018, s.14.

²⁶ OECD / SIGI 2019, s. 2; The Child Marriage Restrain Act 2017.

²⁷ Valuuttamuunnos tehty 26.8.2022 valuuttamuunnin sivustolla [XE](#).

²⁸ Valuuttamuunnos tehty 26.8.2022 valuuttamuunnin sivustolla [XE](#).

²⁹ The Child Marriage Restrain Act 2017.

laissa riittämättömästi määritellyissä olosuhteissa.³⁰ Lakiuudistuksen artiklassa 19 säädetään, että alaikäisen avioliitto tietyissä olosuhteissa ei ole rangaistava rikos lakiuudistuksen muiden kohtien puitteissa.³¹ CRR:n (*The Center for Reproductive Rights*) 23.2.2018 julkaistu raportti ja SIGI-raportti käsittävät Bangladeshin yksityiselämää säätelevien lakien olevan ristiriidassa *Child Marriage Restraint Act 2017* -lakiuudistuksen asettamien avioliittoikien kanssa. Bangladeshin muslimiyhteisöjä koskevan sharia-lain tulkinnan mukaan tytöt voivat mennä naimisiin saavutettuaan murrosiän. Muslimiyhteisöjä koskevien lakien mukaan myös tytön vanhempi tai laillinen huoltaja voivat antaa suostumuksen avioliittoon murrosikäisen tytön puolesta. Hinduyhteisöjä koskevissa laeissa ei määritetä vähimmäisikää avioliittoon. Kristittyjä yhteisöjä koskevissa laeissa alaikäinen voi mennä naimisiin osapuolen isän tai laillisen huoltajan antamalla suostumuksella, ja mikäli osapuolen isä ei ole, tämän äidin suostumuksella.³² CRR:n mukaan eri uskonnollisia yhteisöjä edustavien henkilöiden välisessä avioliitossa naispuolisen henkilön avioliittoikä on 14 vuotta ja miespuolisen 18 vuotta.³³

Myötäjäisiä koskeva lainsäädäntö

Vuonna 2018 voimaan astunut *Dowry Prevention Act 2018* -lakiuudistus kriminalisoi myötäjäisten antamisen tai vastaanottamisen. Lain mukaan henkilö, joka antaa tai vastaanottaa myötäjäisiä voi saada viiden vuoden vankeusrangaistuksen tai/ja sakon. Useiden lähteiden mukaan myötäjäisperinne on laittomuudesta huolimatta yleinen käytäntö.³⁴

Perintöoikeuksia koskeva lainsäädäntö

Bangladeshin perintöoikeuksia koskevat lait määräytyvät seuraavasti muslimi-, hindu- ja kristittyjen yhteisöissä:

Bangladeshin *Muslim Personal Law Application Act* -laissa säädetään, että perintöoikeudet toteutuvat islamilaisen lain tulkinnan mukaan. Tulkinnan perusteella Bangladeshissa muslimivaimo perii edesmenneen aviomiehen omaisuudesta 1/8, jos lapsi on olemassa ja 1/4, jos lasta ei ole olemassa. Aviomies perii edesmenneen vaimon omaisuudesta 1/4. Ainut tytär perii edesmenneen äitinsä tai isänsä omaisuudesta puolet. Jos perheessä on poikalapsi ja tyttärlapsi, tytär perii puolet siitä mitä poikalapsi perii.³⁵

Bangladeshilaisen hindulain tulkintaan perustuen hinduvaimo tai -vaimot perivät edesmenneen miehen omaisuudesta saman osan kuin poika. Naimattomat tyttäret ja naimisissa olevat tyttäret, joilla on poikalapsi, voivat periä isänsä omaisuudesta. Hindulaki rajoittaa tietyissä tapauksissa naisten oikeutta periä. Esimerkiksi tytär ei voi saada omaisuutta tai elinikäistä oikeutta siihen (eng. life interest), jos tällä on poika, pojanpoika tai pojanpojanpoika.³⁶

³⁰ BRAC 21.4.2021; Girls Not Brides 5/2020; HRW 21.11.2020; OECD / SIGI 2019, s. 3.

³¹ The Child Marriage Restraint Act 2017, artikla 19.

³² CRR 23.2.2018, s. 13–14; OECD / SIGI 2019, s. 3.

³³ CRR 23.2.2018, s.14.

³⁴ CEDAW 18.11.2016; Freedom House 28.2.2022; HRW 25.11.2020; USDOS 12.4.2022, s. 45.

³⁵ OECD / SIGI 2019, s. 4.

³⁶ OECD / SIGI 2019, s. 4.

Kristittyjen perintöoikeuksia säätelee *The Succession Act* (1925), jonka perusteella kristityillä miehillä ja naisilla on yhtäläinen oikeus periä omaisuutta.³⁷

Naisiin kohdistuvaa väkivaltaa koskeva lainsäädäntö

Bangladeshissa naisiin ja tyttöihin kohdistuu monimuotoista väkivaltaa, jota vastaan on säädetty eri lakimuutoksia ja -uudistuksia.³⁸

Vuonna 2000 voimaan tulleella *Suppression of Violence against Women and Children Act 2000* -lailla³⁹ on pyritty vähentämään naisiin ja lapsiin kohdistuvia rikoksia. Laissa eritellään ehtoja, jotka koskevat naisten ja lasten sortamista, ihmiskauppaa, kidnappauksia, raiskauksia ja kuolemaan johtavia raiskauksia.⁴⁰ Vuonna 2002 Bangladeshin hallinto säätöi *Acid Control Act 2002* ja *Acid Crime Prevention Act 2002* -lait, jotka kriminalisoivat happoiskun materiaalien ostoa ja myyntiä ja pyrkivät takaamaan happoiskun uhreille hoitoturvaa sekä rankaisemaan happoiskun tekijöitä.⁴¹

Vuonna 2010 voimaan astui kotiväkivallan kriminalisoiva laki *Domestic Violence (Prevention and Protection) Act 2010*. Laissa määritellään mm. erilaisia suojelutoimia ja kompensatiomaksuja kotiväkivallan uhreiksi joutuneille henkilöille. Laki muun muassa mahdollistaa oikeudelle luvan antaa uhria koskevan turvaamismääräyksen. Vuonna 2013 kotiväkivaltaraportteja vastaanottaville viranomaisille *Domestic Violence Rules 2013* -säännökset, jossa mm. on määritelty eri viranomaistahojen vastuuta.⁴² Bangladeshin lainsäädännössä ei ole erillisiä kohtia, joissa taattaisiin väkivallan uhrien tai todistajien suojelua. Bangladeshin lakikomitean vuonna 2006 tekemää lakiehdotusta uhrien ja todistajien suojelusta ei ole otettu käsittelyyn.⁴³

Intialaisen uutistoimisto Scroll.in 8.9.2021 julkaisemassa artikkelissa Bangladeshin *Justice for All Now'n* koordinaattori Taqbir Huda huomauttaa kotityöläisten puutteellisesta lakisuojasta väkivaltatapauksissa. Huda kertoo artikkelissa, ettei kotityöläisen puolesta voi nostaa syytettä *Domestic Violence Act 2010* -lain nojalla, koska kotityöläisiä ei tulkita osaksi perhettä. Huda myös toteaa, ettei syytteitä ole mahdollista nostaa *The Labour Act 2006* -lain nojalla, koska kotityöläisyyttä ei virallisesti tunnustettu laissa.⁴⁴

Raiskaus lainsäädännössä

Rikoslain artiklassa 375 raiskaus määritellään naisen kanssa tapahtuvaksi sukupuoliyhdyntäksi, joka tapahtuu seuraavissa tilanteissa:

- *Firstly. Against her will.*
- *Secondly. Without her consent.*

---

³⁷ OECD / SIGI 2019, s. 4.

³⁸ Ks. raportin osio 3. Naisiin ja tyttöihin kohdistuva väkivalta.

³⁹ Laista käytetään myös bengalista romanisoitua nimeä "*Nari o Shishu Nirjaton Daman Ain, 2000*" ja "*Prevention of Oppression against Women and Children Act 2000*".

⁴⁰ OECD / SIGI 2019, s. 5.

⁴¹ OECD / SIGI 2019, s. 5; UN Women [päiväämätön].

⁴² CRR 23.2.2018, s.21-22; OECD / SIGI 2019, s. 5.

⁴³ HRW 25.11.2020; Law Commission 17.6.2022.

⁴⁴ Scroll.in 8.9.2021.

- *Thirdly. With her consent, when her consent has been obtained by putting her in fear of death, or of hurt.*
- *Fourthly. With her consent, when the man knows that he is not her husband, and that her consent is given because she believes that he is another man to whom she is or believes herself to be lawfully married.*
- *Fifthly. With or without her consent, when she is under fourteen years of age.*⁴⁵

Edellä mainitun perusteen tai mainittujen perusteiden täyttävän raiskauksen rangaistuksena on kuolemantuomio, elinkautinen vankeus tai/ja sakko.⁴⁶ Bangladesh otti kuolemantuomion käyttöön rangaistuksena raiskauksesta vuonna 2020.⁴⁷

Naisten oikeuksia ja ihmisoikeuksia ajavat järjestöt ovat arvostelleet raiskausta koskevien lakien ja oikeuskäytäntöjen olevan puutteellisia.⁴⁸ Lain määritelmä raiskauksesta on eri lähteiden mukaan riittämätön.⁴⁹ Ihmisoikeusjärjestö Human Rights Watchin (HRW) artikkelin mukaan laki käsittää raiskauksen voivan tapahtua vain miesten ja naisten välillä, eikä sen takia tarjoa suojelua raiskauksille, jotka on kohdistunut miehiin, poikiin, transsukupuolisiin, *hijroihiin*⁵⁰ tai intersukupuolisiin. Artikkelissa mainitaan myös, että laissa raiskaukseksi ei lasketa esineillä tehtyä seksuaalista tunkeutumista.⁵¹

Equality Now'n raportissa todetaan, että muut kuin peno-vaginaaliset raiskaukset käsitellään rikoslain "*unnatural offences*" -nimetyn artikla 377 alaisina, milloin rangaistus on vähäisempi kuin raiskaus -nimikkeen alla käsitellyistä rikoksista.⁵² Useat kansalaisjärjestöt ovat myös arvostelleet lain mahdollistavan raiskausten tapahtumisen lain piirin ulkopuolella. Avioliiton sisällä tapahtuva raiskaus ei ole Bangladeshissa kriminalisoitu.⁵³ CRR:n julkaisema raportti myös huomauttaa, että avioliittokäytäntöjä ja raiskauksia koskevat lait ovat ristiriidassa toistensa kanssa. Raportissa huomautetaan, ettei laki suojele nuoria naisia raiskauksilta avioliitossa, koska laki ei kriminalisoi yli 14-vuotiaan raiskausta, jos henkilö on laillisessa avioliitossa avioliittokäytäntöjä koskevien lainsäädäntöjen mukaan.⁵⁴

Useat lähteet kertovat, että raiskaussyytteiden eteneminen oikeuteen on haasteellista ja viivästynyttä Bangladeshissa.⁵⁵ Bangladeshin laissa määrätään 180 päivän aikaraja oikeudenkäyntien pitämiseen erikoistuomioistuimissa⁵⁶, mutta eri lähteiden mukaan oikeudenkäynnit usein viivästyvät.⁵⁷

Bangladeshissa on säädetty eri direktiivejä ja lakeja, jotka ovat pyrkineet parantamaan raiskaustapausten oikeusmekanismeja. Vuonna 2016 Bangladeshin ylin oikeus määräsi poliisille yksityiskohtaisia direktiivejä, jotka ovat pyrkineet velvoittamaan poliisia rekisteröimään

⁴⁵ The Penal Code 1860, artikla 375.

⁴⁶ The Penal Code 1860, artikla 375, 376.

⁴⁷ Equality Now 20.4.2021, s. 44; Freedom House 28.2.2022; OECD / SIGI 2019, s. 6.

⁴⁸ CRR 23.8.2018, s. 20-21; HRW 25.11.2022.

⁴⁹ Equality Now 20.4.2021, s.19; HRW 25.11.2020.

⁵⁰ *Hijra* (bengaliksi হিজরা) on Etelä-Aasiassa esiintyvä termi kolmannen sukupuolen henkilöille.

⁵¹ HRW 25.11.2020.

⁵² Equality Now 20.4.2021, s. 19.

⁵³ CRR 23.2.2018, s. 21; Equality Now 20.4.2021, s. 14, 24; OECD / SIGI, s. 6.

⁵⁴ CRR 23.2.2018, s. 21.

⁵⁵ Equality Now 20.4.2021, s. 6, 36; FIDH & Odhikar 25.1.2021, s.54; OMCT & PAHRA 5.5.2022, s.114.

⁵⁶ Equality Now 20.4.2021, s. 6, 36-37.

⁵⁷ Equality Now 20.4.2021, s. 6, 36; FIDH & Odhikar 25.1.2021, s.54; OMCT & PAHRA 5.5.2022, s.114.

raiskaukset pakollisesti ja välittömästi.⁵⁸ Vuonna 2018 Bangladeshin korkein oikeus kielsi "kahden sormen testit"⁵⁹ osana raiskausuhrien lääketieteellistä tutkimusta. The Equality Now'n raportissa todetaan kuitenkin, ettei testin kiellon jälkeen ole ollut riittävää näyttöä siitä, että kahden sormen testi -käytäntö olisi poistunut käytöstä.⁶⁰ Vuoden 2022 alussa Bangladeshin hallinto hyväksyi lähtökohtaisesti *Evidence Act 2022* -lakiuudistusehdotuksen, joka pyrkii kieltämään uhrin luonteen käyttäminen todistusaineistona.⁶¹ Eri kansalaisjärjestöjen mukaan raiskaustapausten oikeuskäsittelyissä on yleisesti käytetty todistusaineistona raiskauksen uhrin "moraalitonta luonnetta" tätä vastaan, mikä on perustunut *Evidence Act 1872* -lakiin.⁶²

Seksuaalinen häirintä lainsäädännössä

Bangladeshissa ei ole kattavaa lainsäädäntöä, joka kriminalisoi seksuaalisen häirinnän. *Eve teasing* on Etelä-Asiassa käytetty kiertoilmaisu, joka viittaa naisten kaduilla kokemaan seksuaaliseen häirintään, ahdisteluun ja väkivaltaan.⁶³ Rikoslain artiklan 509 mukaan häirinnästä voi seurata enintään vuoden vankeusrangaistus ja/tai sakkoja:

*"Whoever, intending to insult the modesty of any woman, utters any word, makes any sound or gesture, or exhibits any object, intending that such word or sound shall be heard, or that such gesture or object shall be seen, by such woman, or intrudes upon the privacy of such woman, shall be punished with simple imprisonment for a term which may extend to one year, or with fine, or with both".*⁶⁴

SIGI -raportin mukaan muista seksuaalisen häirinnän muodoista kuin *eve teasing* -häirinnäksi katsotuista teoista ei ole laissa määriteltyjä seurauksia. Vuonna 2012 Bangladeshin hallitus lanseerasi välittömästi apua tarjoavan kansallisen kriisipuhelimen seksuaalisen häirinnän uhreille vastauksena 2010 tehtyyn muutoksenhakupyyntöön (*Writ Petition No. 8769 of 2010*⁶⁵).

Aborttilaki

Rikoslaisissa abortti on rankaistava teko, ellei raskaudenkeskeytys ole tapahtunut olosuhteissa, joissa raskaana olleen henki on pelastettu. Laittoman abortin suorittamisen tai siihen osallistumisen rangaistuksena on enintään kymmenen vuoden rangaistus ja sakko.⁶⁶

---

⁵⁸ Equality Now 20.4.2021, s. 36.

⁵⁹ Kahden sormen testi (eng. *two-finger test*) on lääkärin suorittama testi, joka pyrkii määrittämään, onko raiskauksen uhri yhä "neitsyt" tai ns. tottunut sukupuoliyhdyntään. Testissä lääkäri tunnustelee sormilla, onko naisen immenkalvo revennyt tai miten helposti sormet työntyvät naisen sukupuolielimeen. Bangladeshista on raportoitu, että testi on ollut käytännössä sekä jossain tapauksissa testiä on käytetty oikeudenkäynneissä todisteena (The Indian Express 12.4.2018).

⁶⁰ Equality Now 20.4.2021, s. 41.

⁶¹ Al Jazeera 15.3.2022; The Daily Star 15.3.2022.

⁶² BLAST 11/2019 s.7-12; HRW 25.11.2022; The Daily Star 23.2.2022, Equality Now 20.4.2021, s.42.

⁶³ *Eve teasing* -termi on alun perin intianenglannista ilmennyt ilmaisu, jonka käsitetään tänä päivänä viittaavan ns. kiusaamista laajempaan ahdisteluun, seksuaaliseen häirintään ja erinäisiin fyysisiin voimankäyttöihin.

⁶⁴ The Penal Code 1860, artikla509.

⁶⁵ [Writ Petition No. 8769 of 2010](#).

⁶⁶ OECD / SIGI 2019, s. 8; Penal Code 1860, artikla 312, 313, 314, 315, 316, 317.

SIGI -raportin mukaan Bangladeshissa vaihtoehtoisena aborttina käytetään toimenpidettä, jossa kohtu tyhjenetään naisilta, jotka ovat ilmoittaneet kuukautisiensa myöhästymisestä ilman raskauden varmistamista.⁶⁷ Kohdun tyhjentäminen on kuulunut osana Bangladeshin kansalliseen perhesuunnittelulinjaukseen vuodesta 1979 lähtien, ja toimenpide on saatavilla Bangladeshin kaikissa suurissa valtion sairaaloissa ja niiden tiloissa.⁶⁸

Ihmiskauppaa säätelevä lainsäädäntö

Bangladeshissa laillistettiin rekisteröityneiden seksityöläisten prostituutio vuonna 2000.⁶⁹ Rikoslaisissa kielletään alaikäisten kauppaaminen prostituutioon ja alaikäisten käyttäminen prostituution harjoittamisessa.⁷⁰ Vuonna 2012 Bangladeshin hallinto hyväksyi *The Prevention and Suppression of Human trafficking Act (PSHTA)*- ja *Human Trafficking Deterrence and Suppression Act* -lait, jotka kriminalisoivat pakkotyövoiman ja laittoman seksikaupan.⁷¹

1.2 Naisten asema oikeusjärjestelmässä

Bangladeshilaisen hyötyä tavoittelemattoman järjestön The Lawyers & Juristsin 9.6.2019 julkaiseman naisten laillista asemaa Bangladeshissa koskevan tutkimuksen mukaan lait ovat osoittautuneet tehottomiksi ja puutteellisiksi takaamaan naisten oikeuksia koska naiset eivät ole päässeet käsiksi oikeuskeinoihin ja käytänteisiin, perinteiset kulttuuriset näkemykset ovat ristiriidassa naisten oikeuksien kanssa, hallinnon läpinäkyvyys ja vastuuvellisuus ovat puutteellisia, oikeuskeinot ovat kalliita ja pitkäkestoisia ja maan oikeuslaitoksen toiminta on yleisesti ottaen tehotonta naisten oikeuksiin liittyvissä tapauksissa.⁷²

Eri lähteissä tuodaan esille, että naisten on erittäin haastavaa hakea oikeutta Bangladeshin oikeusjärjestelmän kautta vallitsevan "rankaisemattomuuden kulttuurin" takia.⁷³ Esimerkiksi Kansainvälisen kidutuksen vastaisen järjestön OMCT:n ja PAHRA:n (*Philippine Alliance for Human Rights Advocates*) vuonna 2022 julkaisema raportti sukupuoleen perustuvasta kidutuksesta Aasiassa nimeää oikeuden toteutumattomuuden syiksi lakien porsaanreiät, vallitsevan patriarkaalisen ja naisvihaa ylläpitävän kulttuurin, voittuneet rikostutkinnat, tuomioiden langettamisen vähäisyyden ja laaja-alaisen korruption.⁷⁴

Useissa lähteissä mainitaan, että poliisit ovat joko kieltäytyneet rekisteröimästä esimerkiksi raiskauksia tai olleet haluttomia ottamaan vastaan rikosilmoituksia raiskauksista.⁷⁵ Equality Now'n 20.4.2021 julkaiseman raportin mukaan on raportoitu tapauksia, joissa raiskauksen

---

⁶⁷ Raportissa puhutaan englanniksi termillä *menstrual regulation*, joka määritellään seuraavasti: "early uterine evacuation without laboratory or ultrasound confirmation of pregnancy for women who report delayed menses" (OECD / SIGI, s. 8).

⁶⁸ OECD / SIGI 2019, s. 8.

⁶⁹ The Guardian 6.7.2021.

⁷⁰ The Penal Code 1860, artikla 372, 373.

⁷¹ OECD / SIGI 2019, s. 8.

⁷² The Lawyers & Jurists 9.6.2019.

⁷³ CRR 23.2.2018; IFES 6.4.2021; USDOS 12.4.2022, s. 45.

⁷⁴ OMCT 5.5.2022, s. 108-118.

⁷⁵ Equality Now 20.4.2021, s. 6, 36; FIDH & Odhikar 25.1.2021, s.54; OMCT & PAHRA 5.5.2022, s.114.

uhreja on lähetetty poliisilaitokselta toiselle.⁷⁶ FIDH:n (*International Federation for Human Rights*) ja Odhikar -ihmis oikeusjärjestöjen 25.1.2021 julkaiseman raportin mukaan puolet naisista ja lapsista tulevat ahdistelluiksi poliisiasemilla täyttäessään rikosilmoituksia raiskauksesta, ja poliisit ovat haluttomia pidättämään raiskauksesta syytettyjä.⁷⁷ OMCT:n ja PAHRA:n 5.5.2022 julkaisemassa raportissa tuodaan esille, että usein poliisit ovat haluttomia tekemään rikosilmoitusta raiskauksista ennen niihin liittyvää julkista protestointia. Raportissa myös mainitaan Dhakan tuomioistuimen väitetysti pyytäneen poliiseja kieltäytymään rekisteröimästä raiskaustapauksia, mikäli rikoksista ilmoitettaisiin yli 72 tuntia sen tapahtumisesta. Raportin mukaan jossain tapauksissa raiskauksen uhrit eivät ole päässeet käsiksi lääketieteelliseen tukeen sairaaloissa ilmenneiden ruuhkien takia.⁷⁸ Freedom Housen 28.2.2022 raportin mukaan raiskauksen uhreja veloitetaan hankkimaan lääketieteellinen todistus raiskauksesta ja tekemään rikosilmoitus siitä 24 tunnin sisällä raiskauksesta.⁷⁹ Equality Now'n raportissa huomautetaan myös raiskaustapausten oikeudellisen käsittelyn olevan paikoittain kyseenalaista. Raportissa kerrotaan oikeusistuntojen aikana raiskausten uhrien raportoineen, että asianajajat usein esittävät alentavia ja nöyryyttäviä kysymyksiä uhreille.⁸⁰

Bangladeshissa korruptio on laajamittainen ongelma, minkä käsitetään heikentävän oikeusjärjestelmän toimivuutta ja täten myös naisten pääsyä oikeusjärjestelmän palveluiden piiriin.⁸¹ Esimerkiksi Freedom Housen vuonna 2022 julkaisema kansalaisvapauksien ja ihmisoikeuksien toteutumista sekä demokratia-astetta käsittelevä raportti arvioi korruption olevan laaja-alainen ilmiö Bangladeshissa.⁸² Transparency Internationalin vuonna 2022 julkaisemassa CPI (*Corruption Perceptions Index*) -indeksiin perustuvassa arvioissa Bangladesh sijoittui 147. sijalle 180 vertaillusta maasta (180. sijan ollessa huonoin sijoitus). Bangladesh sai indeksissä 26/100 pistettä.⁸³

Eri lähteissä kuvataan viranomaisten, oikeusjärjestelmän ja rikoksen asianosaisten osapuolten lahjonnan vaikuttavan rikostapauksen oikeudelliseen selvittämiseen. Kansalaisjärjestö Equality Now'n 20.4.2021 julkaisemassa Etelä-Aasian maiden seksuaalista väkivaltaa käsittelevässä raportissa raiskauksen uhrien ja asianosaisten osapuolten kerrotaan painottaneen, että poliisi-, lääkintä-, ja oikeusviranomaisten alttius korruptioon ja lahjontaan vaikeuttaa oikeuden toteutumista raiskaustapauksissa.⁸⁴ USDOS:in vuonna 2022 julkaisemassa Bangladeshin ihmisoikeuskäytäntöjä koskevassa raportissa ihmisoikeustarkkailijat kertovat maistraattien, asianajajien ja oikeusviranomaisten vaatineen lahjuksia syytetyiltä. Ihmisoikeustarkkailijoiden mukaan tuomareiden päätökset ovat saattaneet perustua poliittiseen lojaaliuteen ja motiiveihin.⁸⁵

Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön OECD:n vuonna 2019 julkaiseman SIGI (*Social Institutions & Gender Index*) -raportin mukaan Bangladeshissa toimii myös erinäisiä epävirallisia tapaoikeusjärjestelmiä, joita kutsutaan nimityksellä *shalish* (bengaliksi শালিশ). SIGI -raportin mukaan haavoittuvat ihmisryhmät käyttävät usein *shalish*-järjestelmiä, jotka eivät ole

⁷⁶ Equality Now 20.4.2021, s. 36.

⁷⁷ FIDH & Odhikar 25.1.2022, s. 54.

⁷⁸ OMCT & PAHRA 5.5.2022, s. 114, 117.

⁷⁹ Freedom House 28.2.2022.

⁸⁰ Equality Now 20.4.2021, s. 42.

⁸¹ Equality Now 20.4.2021; Freedom House 28.2.2022; OMCT & PAHRA 5.5.2022; USDOS 12.4.2021.

⁸² Freedom House 28.2.2022.

⁸³ Transparency International 25.1.2022.

⁸⁴ Equality Now 20.4.2021, s. 6, s. 45.

⁸⁵ USDOS 2.6.2022, s. 14.

välttämättä linjassa maan virallisen oikeusjärjestelmän kanssa.⁸⁶ OMCT:n ja PAHRA:n vuonna 2022 julkaisemassa katsauksessa arvioidaan, että erityisesti raiskaustapauksissa perheet hakevat oikeutta epävirallisissa sovitteluissa, joissa esimerkiksi sovittelijoiden lahjonnan arvioidaan voivan vaikuttaa sovitteluissa tapahtuviin päätöksiin.⁸⁷

2 Naisten asema bangladeshilaisessa yhteiskunnassa

Naisten ja tyttöjen yhteiskunnallinen asema on yleisesti ottaen heikko monilla yksityisen ja julkisen elämän osa-alueilla Bangladeshissa.⁸⁸ Kuten aiemmin tässä raportissa on tuotu ilmi, Bangladeshin lainsäädäntö takaa naisille erinäisiä yhtäläisiä oikeuksia, mutta kulttuurisesti vallitsevat patriarkaaliset asenteet ja sukupuolittuneet sosiaaliset normit vaikeuttavat naisten oikeuksien toteutumista ja heikentävät sukupuolten välistä yhteiskunnallista tasa-arvoa.⁸⁹ Raportissa tarkasteltujen lähteiden perusteella naiset kokevat monimuotoista syrjintää ja eriarvoista kohtelua.⁹⁰

Useat lähteet arvioivat COVID-19-pandemian heikentäneen entisestään naisten yhteiskunnallista asemaa Bangladeshissa. Useiden lähteiden mukaan naisiin kohdistuva väkivalta on lisääntynyt pandemian aikana vuosina 2020 ja 2021. Eri kansalaisjärjestöjen raporteissa ja uutisissa todettiin erityisesti kotiväkivallan, raiskausten, seksuaalisen häirinnän ja lapsiavioliittojen tilastollisesti nousseen COVID-19-pandemian aikana.⁹¹ Eri kansalaisjärjestöt ovat myös painottaneet pandemian vaikutusten heikentäneen tyttöjen ja naisten koulutusmahdollisuuksia, minkä seurauksena tyttöjen ja naisten elinolosuhteet ovat kokonaisvaltaisesti heikentyneet.⁹²

COVID-19-pandemian lisäksi eri kansalaisjärjestöt ovat nostaneet esille vuosittain voimistuvien ilmastonmuutoksen seurausten heikentävän naisten sosiaalista ja taloudellista asemaa Bangladeshissa.⁹³ Girls Not Bridesin vuoden 2020 aineistojen mukaan luonnonkatastrofit, kuten kausittaiset tulvat Bangladeshissa, saattavat ajaa perheitä taloudellisesti epävakaisiin olosuhteisiin, joissa tyttäriä voidaan naittaa taloudellisena selviytymiskeinona.⁹⁴ Sky Newsissa 13.6.2021 julkaistussa uutisessa raportoidaan useiden naisten joutuneen ihmiskaupan uhriksi tai hyväksikäytetyksi, koska ilmastonmuutoksen seuraukset ovat heikentäneet ihmisten elinkeinomahdollisuuksia.⁹⁵ WHO:n 23.6.2022 julkaiseman artikkelin mukaan tulvat ovat vaarantaneet naisten ja tyttöjen turvallisuuden talouksissa, jotka ovat jääneet tulvien takia eristyksiin.⁹⁶

---

⁸⁶ OECD / SIGI 2019, s. 12.

⁸⁷ OMCT 5.5.2022, s. 113.

⁸⁸ FIDH & Odhikar 25.1.2021, s. 9; Freedom House 28.2.2022; HIR 11.1.2021; Inter Press Service 11.1.2021.

⁸⁹ FIDH & Odhikar 25.1.2021, s. 9; Freedom House 28.2.2022; HIR 11.1.2021; Inter Press Service 11.1.2021.

⁹⁰ OECD / SIGI 2019, s. 12; USDOS 12.4.2022, s. 50.

⁹¹ Dhaka Tribune 24.4.2020; FIDH & Odhikar 25.1.2021, s.53; HIR 11.1.2021; UN Women 27.4.2020; USDOS 12.4.2022, s. 46, 48.

⁹² HRW 6.6.2022.

⁹³ Girls Not Brides 2020; Sky News 13.6.2021; WHO 23.6.2022.

⁹⁴ Girls Not Brides 2020.

⁹⁵ Sky News 13.6.2021.

⁹⁶ WHO 23.6.2022.

2.1 Sosiaalinen asema

Patriarkaaliset yhteiskunnalliset asenteet ja sukupuolittuneet käsitykset heikentävät Bangladeshissa naisten ja tyttöjen sosiaalista asemaa,⁹⁷ ja naisiin ja tyttöihin kohdistuu monimuotoista syrjintää ja eri väkivallan muotoja eri yksityisen ja julkisen elämän osa-alueilla.⁹⁸ Bangladeshissa naisiin ja tyttöihin kohdistuvat väkivaltateot ovat useiden eri lähteiden mukaan vakava yhteiskunnallinen ongelma, joka rajoittaa naisten yhteiskunnallista toimintaa ja osallistumista.⁹⁹

Avioliitossa olevien tyttöjen ja naisten asema on eri lähteiden perusteella usein riippuvaista aviomiehen tai perheen miespuolisten jäsenten päätösvallasta.¹⁰⁰ Kuten tämän raportin kohdassa 1 tuodaan ilmi, avioliittokäytäntöjä säätelevissä laeissa aviomiehellä tai perheen miespuolisilla jäsenillä saattaa usein olla valta päättää naispuolisen henkilön avioliittosopimuksista. Miespuolisilla perheenjäsenillä saattaa myös olla enemmän sosiaalista valtaa sekä oikeuksia erota ja periä omaisuutta.¹⁰¹ SIGI -raportin mukaan Bangladeshissa vallitsee sosiaalisia normeja, joiden perusteella vaimot käsitetään aviomiehensä omaisuutena.¹⁰² Bangladeshin oikeustieteellisen lehden BDL:n (*Bangladesh Law Digest*) rikoslakia käsittelevässä blogissa vuonna 2015 julkaistun artikkelin mukaan naisiin saattaa kohdistua koti- ja lähisuhdeväkivaltaa avioliiton sisällä syistä, jotka liittyvät naisen oletettuihin perheen sisäisiin velvoitteisiin. Artikkelissa mainitaan syiksi mm. aviomiehen kyseenalaistaminen päivittäisissä asioissa, epätyytyttävä suorituminen kodin ylläpitämisessä, perheen taloudelliset vaikeudet, hunnun pitämisestä kieltäytyminen ja muut syyt liittyen sosiaaliseen käytökseen.¹⁰³

Girls Not Brides -kansalaisjärjestön vuoden 2020 aineistoihin perustuvan arvion mukaan Bangladeshissa lapsiavioliitot ovat kolmanneksi yleisimpiä maailmassa. Arvion mukaan Bangladeshissa 59 % tytöistä on avioliitossa alle 18-vuotiaana ja 22 % alle 15-vuotiaana. Kouluttamattomista naisista ja tytöistä 75 % on naimissa ennen 18 vuotta. Girls Not Brides -järjestö arvioi Bangladeshin lapsiavioliittoja ajavan seuraavat syyt: perhetalouden köyhyys, tyttöjen koulutustaso, sukupuoliroolit, perheen kunnia, naisiin ja tyttöihin kohdistuva väkivalta, asuinsijan ikä- ja sukupuolijakauma ja humanitaariset olosuhteet. Järjestön aineistojen mukaan Bangladeshin yhteiskunnassa naimattomia tyttöjä saatetaan pitää taakkana perheelle ja sosiaalinen asema naimattomana saattaa olla hävettävä asia. Girls Not Bridesin mukaan Bangladeshissa vanhempien velvollisuutena katsotaan olevan tytön avioliiton solmiminen ja tyttöjen oletetaan olevan ns. seksuaalisesti koskemattomia ennen avioliittoa. Tutkimuksessa arvioidaan, että vanhemmat saattavat naittaa lapsensa alaikäisinä suojellakseen tyttärensä "puhtautta" Bangladeshissa vallitsevan yleisen seksuaalisen häirinnän ja raiskausten takia.¹⁰⁴ FIDH:in ja Odhikarin raportin mukaan COVID-19-pandemian alkamisen jälkeen lapsiavioliitot

---

⁹⁷ FIDH & Odhikar 25.1.2021, s. 9; Freedom House 28.2.2022; HIR 11.1.2021; Inter Press Service 11.1.2021.

⁹⁸ ASK [päiväämätön]; Freedom House 28.2.2022; OECD / SIGI 2019, s. 12; USDOS 12.4.2022, s. 44-55.

⁹⁹ Dhaka Tribune 17.9.2019; OMCT & PAHRA 5.5.2022, s. 106; USDOS 12.4.2022, s. 44.

¹⁰⁰ BDL 25.6.2015; OECD / SIGI, s. 2-4.

¹⁰¹ OECD / SIGI, s. 2-4.

¹⁰² OECD / SIGI, s. 6.

¹⁰³ BDL 25.6.2015.

¹⁰⁴ Girls Not Brides 5/2020.

ovat lisääntyneet 13 % Bangladeshissa saavuttaen korkeimmat tilastolliset lukemat viimeiseen 25 vuoteen.¹⁰⁵

Bangladeshissa koulutus kahdeksanteen luokkaan asti on pakollista ja ilmaista. USDOS:in raportin mukaan peruskouluun ilmoittautumisissa ei havaittu epätasa-arvoisuutta sukupuolten välillä, mutta enemmän poikia suoritti toisen asteen koulutuksen loppuun kuin tyttöjä. Raportissa arvioidaan alaikäis- ja pakkoavioliittojen vaikuttavan tyttöjen toiseen asteen koulutuksen vähäisyyteen.¹⁰⁶ Australian ulkoasiain- ja kauppaministeriön vuonna 2019 julkaiseman maatietoraportin mukaan tyttöjen koulutuksen esteinä saattaa myös olla poikien kouluttamisen suosiminen, koulujen paikkavaraukset pojille ja tyttöihin kohdistuvat odotukset siitä, että nämä jäävät kotiin auttamaan kodin ylläpitämisessä.¹⁰⁷ UNDP:n arvion mukaan naisista ja työistä 45,3 % on saavuttanut toisen asteen koulutuksen, miehistä noin 49,2 %.¹⁰⁸

Bangladeshin hallinto ja eri kansalaisjärjestöt ovat pyrkineet parantamaan tyttöjen koulutustilannetta ja varmistamaan näiden pysymisen kouluissa. USDOS:in raportissa mainitaan, että Bangladeshin hallinto yhteistyössä eri kansalaisjärjestön kanssa on järjestänyt työpajoja, jotka ovat pyrkineet opettamaan tytöille ja pojille mm. elämäntapataitoja ja tietoisuutta koulutuksesta. Bangladeshissa hallinto on myös pyrkinyt eri kansalaisjärjestöjen avulla parantamaan kodittomien lapsien elämäolosuhteita, kuten tarjoamalla pääsyn koulutukseen.¹⁰⁹ Muun muassa bangladeshilainen kansalaisjärjestö BRAC ja yhdysvaltalainen kansalaisjärjestö USAID (*United States Agency for International Development*) raportoivat erinäisistä avustustoimista, jotka ovat pyrkineet parantamaan lasten ja tyttöjen koulutusmahdollisuuksia erityisesti maaseutualueilla.¹¹⁰ Eri kansainväliset ja bangladeshilaiset kansalais- ja ihmisoikeusjärjestöt ovat ilmaisseet huolensa COVID-19-pandemian vaikutuksista koulunkäyntiin Bangladeshissa. UNICEF:in 24.4.2021 julkaiseman artikkelin mukaan pandemia on vaikuttanut heikentävästi yli 40 miljoonan koulunkäyntiin koulujen ollessa suljettuina pandemian aikana. Artikkelissa mainitaan HRW:n raportoineen, että erityisesti tytöt kohtasivat haasteita koulunkäynnin piiriin pääsemisessä.¹¹¹

2.2 Poliittinen asema

Bangladeshin perustuslaissa naisille taataan yhtäläiset poliittiset oikeudet ja mahdollisuudet,¹¹² ja naisilla ja miehillä on ollut yhtäläinen äänestysoikeus vuodesta 1972.¹¹³ Eri lähteiden mukaan naisten poliittinen osallistuminen ja toimijuus on kuitenkin rajoittunutta maassa vallitsevien kulttuuriasenteiden ja poliittisten alojen miesvaltaisuuden takia.¹¹⁴

---

¹⁰⁵ FIDH & Odhikar 25.1.2021, s. 54.

¹⁰⁶ USDOS 12.4.2022, s. 52.

¹⁰⁷ DFAT 22.8.2019, s. 11.

¹⁰⁸ UKHO 22.6.2020, s. 13.

¹⁰⁹ USDOS 12.4.2022, s. 54-55.

¹¹⁰ BRAC [päivämätön]; USAID [21.7.2022a].

¹¹¹ UNICEF 24.4.2021.

¹¹² Constitution, artikla 28.

¹¹³ OECD / SIGI 2019, s. 11.

¹¹⁴ IFES 13.4.2017, s. 12; 6.4.2021; OECD / SIGI 2019, s. 11; USDOS 12.4.2022, s. 39.

Perustuslakiin vuonna 2018 tehdyssä täydennyksessä säädetään, että naisille on varattu 50 paikkaa parlamentin 350 istuntopaikasta seuraaviksi 25 vuodeksi.¹¹⁵ IPU:n (*Inter-Parliamentary Union*) ja UN Womenin vuoden 2021 tilastoraportin mukaan Bangladeshin naiset täyttivät 7,7 % ministeripaikoista ja 20,9 % parlamentin istuntopaikoista.¹¹⁶ UN Womenin 17.1.2022 julkaisemassa naisten paikallisen hallinnon edustusta koskevassa valmisteluasiakirjassa on arvioitu, että Bangladeshissa naiset edustavat 25,21 % (15 086 paikkaa 59 837 paikasta) paikallishallinnosta.¹¹⁷ USDOS:in vuonna 2022 julkaiseman raportin mukaan parlamentin puolueet epäonnistuivat saavuttamaan vuodeksi 2020 asetetun parlamentaariseen säännön tavoitteen siitä, että 33 % parlamentin edustustosta olisi naisia vuoteen 2020 mennessä. Tavoitteesta jäämisen seurauksena Bangladeshin vaalikomitea ehdotti parlamentaarisen säännön poistamista kokonaan.¹¹⁸

Bangladeshin poliittisten puolueiden johtajina on toiminut viime vuosien aikana myös naisia. Raportin laatimisen aikana Bangladeshin pääministerinä ja suurimman puolueen *Awami League*'in (AL) puoluejohtajana toimi *Sheikh Hasina*. Suurimman oppositiopuolueen *Bangladesh Nationalist Party*n (BNP) puoluejohtajana toimi *Khaleda Zia*. Tämän ei kuitenkaan voida katsoa heijastelevan laajasti ja yleisesti naisten poliittista asemaa,¹¹⁹ koska Hasinan ja Zian voidaan käsittää edustavan poliittista eliittiä näiden perhetaustan ja yhteiskunnallisen aseman takia; esimerkiksi Hasinan isä on maan ensimmäinen presidentti ja koko "kansakunnan isänä" pidetty Sheikh Mujibur Rahman.¹²⁰ Sen sijaan poliittisen eliitin ulkopuolisten naisten yleisen poliittisen osallistumisen arvioidaan olevan vähäistä ja poliittisten mahdollisuuksien olevan rajattuja¹²¹. SIGI -raportin mukaan puolueet nimittävät harvoin naisia parlamentin paikkoihin.¹²²

IFES:in (*International Foundation for Electoral Systems*) vuonna 2017 julkaisemassa sukupuolittunutta poliittista väkivaltaa koskevassa tutkimuksessa havaittiin, että naisten äänestysprosentti on lähes sama kuin miesten, vaikka tutkimuksen mukaan tarkkaa sukupuolijakaumaa ei ole saatavilla.¹²³ Tutkimuksessa kuitenkin huomautetaan, että bangladeshilaiset naiset kokevat psykologista, fyysistä, sosiaalista ja seksuaalista väkivaltaa äänestämisen yhteydessä. Esimerkiksi tutkimuksen mukaan äänestyspaikoilla naisäänestäjät saattavat altistua häirinnälle ja asiattomalle kommentoinnille. Tutkimuksessa havaittiin myös naisäänestäjän perheen saattavan painostaa tätä äänestämään tietyllä tavalla. Tutkimukseen osallistujat myös huomattavat, että naisvaaliviranomaiset ja näiden perheet kokevat usein häirintää.¹²⁴

Bangladeshista on yleisesti raportoitu laajasta poliittisesta väkivallasta esimerkiksi äänestyspaikoilla ja niiden läheisyydessä.¹²⁵ Bangladeshilaisen kansalaisjärjestön ASK:in (*Ain o Salish Kendra*) aikavälillä 1.1.-30.6.2022 keräämien poliittista väkivaltaa koskevien tilastojen mukaan Bangladeshissa raportoitiin 251 poliittisen väkivallan tapausta, joiden aikana 44

¹¹⁵ Freedom House 28.2.2022; UKHO 22.6.2020, s. 19.

¹¹⁶ IPU & UN Women 1.1.2021.

¹¹⁷ UN Women 17.1.2022, s. 22.

¹¹⁸ USDOS 12.4.2022, s. 39.

¹¹⁹ OECD / SIGI 2019, s. 11; UKHO 22.6.2020, s. 19.

¹²⁰ Hasinan ja Khaledan taustasta, ks. Encyclopedia Britannica [24.9.2021], [11.8.2022].

¹²¹ OECD / SIGI 2019, s. 11.

¹²² OECD / SIGI 2019, s. 11.

¹²³ IFES 13.4.2017, s. 5.

¹²⁴ IFES 13.4.2017, s. 12.

¹²⁵ BBC 31.12.2018; FIDH & Odhikar 25.1.2021, s. 13; OECD / SIGI 2019, s. 11; TRT World 30.12.2018; USDOS 12.4.2022, s. 1, 37.

ihmistä kuoli ja 2887 ihmistä loukkaantui.¹²⁶ SIGI -raportin mukaan Bangladeshin poliittisen väkivallan kulttuurilla on myös mahdollisesti vaikutuksia naisten vaaleihin osallistumiseen.¹²⁷ FIDH:n ja Odhikarin 25.1.2021 julkaisemassa raportissa kerrotaan hallituksen eri puoluejohtajien ja aktivistien estäneen ihmisiä äänestämästä äänestyspaikoilla vaalipäivänä. Raportin mukaan edellä mainitusta syystä johtuen merkittävä määrä bangladeshilaisista on pidättäytynyt äänestämästä, minkä takia äänestyspaikat ovat olleet tyhjiä.¹²⁸ Bangladeshin vaalikomitea on pyrkinyt parantamaan naisten oikeutta äänestää pystyttämällä erillisiä äänestyskoppeja naisille ja miehille.¹²⁹

Poliittisen väkivallan esiintymisen lisäksi eri lähteissä arvioidaan naisten poliittisen osallistumisen voivan olla rajoittunutta yhteisösidonnaisista säännöksistä ja sukupuolittuneista rooleista johtuen. Vuonna 2019 julkaistun SIGI -raportin mukaan Bangladeshissa ilmenee islamilaisen lain konservatiivista ja syrjivää tulkintaa, jonka mukaan naisen rooliksi on katsottu kotona pysyminen. Raportin mukaan tämä on saattanut rajoittaa naisten osallistumista mm. vaaleissa äänestämiseen.¹³⁰ Intialainen uutistoimisto Scroll.in uutisoi 8.3.2021 artikkelissaan, että naisaluevaikuttajat (eng. *ward councillor*) tulevat usein mieskollegoidensa syrjäyttämiksi. Artikkelissa mainitaan, että esimerkiksi Dhakassa toimiva naisaluevaikuttettu Aleya Sarwar Daisy on väittänyt, että tämän mieskollegat eivät antaneet hänen tehdä joitain virkatehtäviä tai -päätöksiä.¹³¹

Useiden lähteiden mukaan naispolitiikkoihin ja poliittisesti aktiivisiin naisiin, kuten kansalaisjärjestössä työskenteleviin naisiin, kohdistuu erilaista häirintää ja väkivaltaa julkisilla paikoilla ja internetissä. USDOS:in vuonna 2022 julkaiseman raportin mukaan jotkut kansainvälisten kansalaisjärjestöjen edustajat kokivat häirintää lentokentillä maahantuloon ja maasta poistumiseen liittyvissä asioissa.¹³² Erinäisissä uutisissa kerrotaan kansalaisjärjestöjen työntekijöiden ja toimittajien tai myös näiden perheiden kohdanneen erinäistä häirintää.¹³³ Esimerkiksi HRW:n 20.5.2021 julkaisemassa artikkelissa raportoidaan journalisti Rozina Islamin pidättämisestä, joka seurasi tämän tutkittua hallinnon COVID-19 toimia ja siihen epäiltyä korruptiota.¹³⁴ USDOS:in raportissa tiedotetaan tapauksesta, jossa syytetyn Yhdysvalloissa toimivan toimittajan Bangladeshissa asuva sisko tuli pidätetyksi. Toimittajan raportoidaan väittäneen, että tämän sisko pidätettiin syyttömänä, ja että pidätys perustui toimittajan Bangladeshin hallinnon kritisointiin.¹³⁵ Dhaka Tribune uutisoi 2022 vuoden alussa kuuden kansalaisjärjestön työntekijän, joista kaksi oli naista, tulleen pahoinpidellyksi Cox's Bazarin alueella.¹³⁶

IFES:n (*International Foundation for Electoral Systems*) 6.4.2021 julkaiseman digitaalista väkivaltaa koskevan katsauksen mukaan Bangladeshissa poliittisesti ja siviilissä aktiiviset naiset ovat laajan vihan kohteita eri internetalustoilla. Katsauksen mukaan naispolitiikkoihin ja poliittisesti aktiivisiin naisiin kohdistuu erilaisia verkkohäirinnän ja digitaalisen väkivallan muotoja, kuten mustamaalauksia, kunnianloukkauksia ja uhkauksia. Katsauksessa havaitun

---

¹²⁶ ASK [päivämätön], [Political Violence \(Jan-Jun 2022\)](#).

¹²⁷ OECD / SIGI 2019, s. 11.

¹²⁸ FIDH & Odhikar 25.1.2021, s. 13.

¹²⁹ OECD / SIGI 2019, s. 11.

¹³⁰ OECD / SIGI 2019, s. 11.

¹³¹ Scroll.in 8.3.2021.

¹³² USDOS 12.4.2022, s. 28-29.

¹³³ HRW 20.5.2021; USDOS 12.4.2022, s. 16.

¹³⁴ HRW 20.5.2021.

¹³⁵ USDOS 12.4.2022, s. 16.

¹³⁶ Dhaka Tribune 5.2.2022.

verkkohäirinnän sisällön katsottiin olevan taipuvaista sukupuolittuneisiin stereotyyppioihin, joista mm. yhtenä mainitaan naisten pitäminen riittämättömän älykkäinä poliittisiin asemiin.¹³⁷

Eri lähteiden raportoinnin mukaan sananvapaus ja poliittisten mielipiteiden ilmaisun vapaus vaikuttaa heikentyneen erinäisistä syistä Bangladeshissa. Vuoden 2020 jälkeisten raporttien ja uutisten mukaan erityisesti Bangladeshin hallintoa käsittelevien aiheiden julkaisemista on rajoitettu ja hallintoa kritisoivia yksittäisiä toimittajia on joutunut väitetyksi ahdistelun ja väkivallan kohteiksi.¹³⁸ HRW:n 13.1.2022 julkaiseman raportin mukaan viranomaisväkivaltaa ja ahdistelua on kohdistunut nais- ja miespuolisiin toimittajiin.¹³⁹

2.3 Taloudellinen asema

Myös naisten taloudellinen asema on rajoittunut Bangladeshissa sosiaalisista ja sukupuolittuneista normeista ja käytännöistä johtuen.¹⁴⁰ Maailman talousfoorumin WEF:in vuosittaisen maailmanlaajuisen sukupuolten välistä kuilua tarkastelevan raportin mukaan Bangladesh sijoittui 146 maan yleisvertailussa sijalle 71 sijan 146 ollessa heikoin mahdollinen sijoitus. Naisten taloudellisen osallistumisen ja mahdollisuuksien toteutumisen vertailussa Bangladesh sijoittui 141 sijalle sijan 146 ollessa heikoin mahdollinen sijoitus.¹⁴¹ Kansainvälisten järjestöjen julkaisemat tutkimukset ovat havainneet, että naiset ovat osallistuneet Bangladeshin talouteen kasvavasti 2000-luvun jälkeen, mutta tästä huolimatta naisten taloudellinen osallistuminen on sukupuolittunutta työmarkkinallisesti, ammatillisesti ja ansiotulojen suhteen.¹⁴²

ILO:n mukaan Bangladeshin työvoimasta noin 87 % työskentelee epävirallisella sektorilla.¹⁴³ Vuonna 2020 julkaistussa tutkimuksessa Bangladeshin maaseudun naisten työmarkkinaosallistumiseen vaikuttavista sosiaalitaloudellisista tekijöistä arvioidaan, että naisten taloudelliseen osallistumiseen merkittävästi vaikuttaa aviomiehen ammatti, kotitalouden suuruus, koulutustaso ja naisen taloudellinen asema. Esimerkiksi tutkimuksessa havaitaan vähävaraisten ja leskien tai eronneiden naisten osallistuvan työmarkkinoihin enemmän kuin naimisissa olevien naisten. Esimerkiksi tutkimuksen mukaan keskiluokkaisten naisten työmarkkinaosallistuminen on vähäisempää kuin vähävaraisten naisten, mutta naisten omistaessa maata tai karjaa näiden osallistuminen on suurempaa.¹⁴⁴ SIGI -raportin mukaan yhteiskunnalliset käsitykset naisille sopivista töistä saattavat vahvistaa työtehtävien sukupuolittunutta jakaumaa ja ylläpitää palkkakuilua naisten ja miesten välillä.¹⁴⁵ SIGI -raportissa myös mainitaan, että naisiin kohdistuu naimisiinmenon jälkeen sosiaalisia paineita lopettaa töidenteko ja jäädä kotiin.¹⁴⁶

---

¹³⁷ IFES 6.4.2021.

¹³⁸ HRW 20.5.2021; 13.1.2022.

¹³⁹ HRW 20.5.2021; 13.1.2022.

¹⁴⁰ Majumder & Dey 27.6.2020; OECD / SIGI 2019, s. 10; USDOS 12.4.2022, s. 69; WEF 13.7.2022, s. 92.

¹⁴¹ WEF 13.7.2022, s. 92.

¹⁴² Borgen Magazine 13.11.2021; Nora ym. 21.1.2021, s. 10-13; OECD / SIGI 2019, s. 10; WEF 13.7.2022, s. 92.

¹⁴³ ILO [päivämätön]. Tilasto perustuu vuonna 2010 tehtyyn työvoimatutkimukseen.

¹⁴⁴ Majumder & Dey 27.6.2020, s. 103-106, 110-113.

¹⁴⁵ OECD / SIGI 2019, s. 10.

¹⁴⁶ OECD / SIGI 2019, s. 4.

UKHO:n vuonna 2020 julkaiseman raportin mukaan naisten ja miesten välinen palkkakuilu on edelleen keskimäärin 40 %.¹⁴⁷ Raportin mukaan vuoteen 2018 perustuvien tilastojen mukaan naisten osuus Bangladeshin työvoimamarkkinoista oli 36 %, kun vastaavasti miesten oli noin 81 %.¹⁴⁸ Scroll.in -lehden 8.3.2021 julkaiseman artikkelin mukaan virallisen sektorin piirissä työskentelevistä naisista on 8,2 %. USDOS:in raportin mukaan naisiin kohdistuu erinäisiä palkallisen syrjinnän muotoja eri työskentelyaloilla. Esimerkiksi raportissa todetaan, että tekstiilitehtaissa naiset saattavat ansaita huomontaa palkkaa, vaikka nämä työskentelevät paremmissa asemissa. Raportin mukaan naisista vallitsee yhteiskunnallinen käsitys, etteivät nämä kykene sopeutumaan tekstiilitehtaiden koneiden automatisaatioon, minkä takia monet naiset saattavat tulla tehtaiden irtisanomiksi. Raportissa mainitaan myös, että teen tuotantoalalla naistyöntekijät eivät saaneet riisannoksia puolisoilleen toisin kuin miestyöntekijät.¹⁴⁹ Bangladeshista on myös raportoitu, että vähävaraiset naiset saattavat työkennellä osittain palkattomina¹⁵⁰, ja että jossain tapauksissa naiset luovuttavat ansionsa puolisoilleen¹⁵¹.

Naisten ja tyttöjen toiminta työpaikoilla on sukupuolittuneista kulttuurisista rajoittunutta. Forbesin 7.4.2020 julkaisemassa artikkelissa naisten oikeuksia ajavan Awaj Foundation -työliiton johtaja kertoo, että kaupunkeihin töihin tulevat naiset ja tytöt elävät huonoissa olosuhteissa ja työskentelevät heikolla palkalla pitkiä päiviä. Työliiton johtajan mukaan useilla naisilla on paljon terveys- ja ravitsemusongelmia, jotka tämän mukaan johtavat sairastumisiin.¹⁵² FIDH:n ja Odhikarin 25.1.2021 julkaisemassa raportissa tiedotetaan tehtaiden usein rikkovan ammattiliittojen työaika- ja työehtoja, ja että naistyöntekijöihin on kohdistunut erinäistä henkistä ja fyysistä pahoinpitelyä.¹⁵³ Anadolu Agencyn 1.5.2022 julkaisemassa uutisessa raportoidaan, ettei naisille ole työpaikoilla taattu riittävää turvaa työkennellä. Lähteessä uutisoidaan erityisesti raskaana olevien naisten työpaikkaolosuhteista. Uutisen mukaan raskaana olevat naiset harvoin saavat laissa¹⁵⁴ luvattua maksettua vapaata ja näiltä usein puuttuu kunnolliset vessat ja lastenhoitotilat.¹⁵⁵

Kuten aiemmin mainitaan, perustuslaki takaa naisille ja miehille yhtäläiset oikeudet omistaa, hankkia ja luopua omaisuudesta. Muslimi- ja hinduyhteisöjä säätelevien lakien mukaan naisilla on oikeus periä maata, mutta SIGI -raportin mukaan naisten oikeutta ei usein käytännössä sovelleta. Bangladeshin hallinto on määrännyt yli 140 maaomistukseen liittyvää lakia ja linjausta, jotka ovat pyrkineet huomioimaan naisten etuja, kuten mm. *Land Reform Ordinance 1984*, *Bangladesh Land Holding (Limitation) Order 1972* sekä *Khas Land Management and Distribution policies 1987 ja 1997*. Bangladeshin vuonna 2012 määräämässä *The National Agriculture Policy* -linjauksessa on säännös, jonka avulla on pyritty kannustamaan naisten osallistumista maatalouteen erinäisten kehitysaktiviteettien kautta.¹⁵⁶

---

¹⁴⁷ UKHO 22.6.2020, s. 8.

¹⁴⁸ UKHO 22.6.2020, s. 13.

¹⁴⁹ USDOS 12.4.2022, s. 69.

¹⁵⁰ Nora ym. 21.1.2021, s. 7.

¹⁵¹ Borgen Magazine 13.11.2021.

¹⁵² Forbes 7.4.2020.

¹⁵³ FIDH & Odhikar 25.1.2021, s. 47.

¹⁵⁴ Työvoimaa koskevassa laissa (*Labour Act*) on kirjattu, että naisen on mahdollista pitää äitiyslomaa enintään 16 palkallista viikkoa. Laki ei kuitenkaan tarjoa työllisyysturvaa äitiysloman aikana, eikä kiellä työnantajaa tiedustelemasta naisen perhe-tilanteesta. (OECD/SIGI 2019, s. 10)

¹⁵⁵ Anadolu Agency 1.5.2022.

¹⁵⁶ OECD / SIGI, s. 9.

Naisilla on yhtäläinen oikeus miesten kanssa avata pankkitili ja saada pankkiluottoa. Vuonna 2016 Bangladeshin pankki on kannustanut kaikkia pankkeja ja taloudellisia instituutioita tarjoamaan naisryrittäjille lainoja 10 %:n korolla.¹⁵⁷ Bangladesh Postin 2.10.2021 julkaiseman artikkelin mukaan Bangladeshin pankin vuonna 2021 lanseeraama *Small Enterprise Refinancing Scheme* -hanke mahdollistaa, että pankit ja taloudelliset instituutiot voivat saada rahaa hankkeesta 0,5 %:n korolla sillä perusteella, että ne tarjoavat naisryrittäjille lainaa 5 % korolla.¹⁵⁸ Vuonna 2021 julkaistussa naisten kaupankäyntiin osallistumista koskevan tutkimuksen mukaan naisten yrittäjyys on lisääntymässä, mutta naisryittäjien prosentuaalinen määrä on vielä alhainen Bangladeshissa. Tutkimuksen mukaan suurin osa naisryittäjistä ovat melko nuoria (20–40-vuotiaita) ja saaneet korkeamman asteen koulutuksen. Tutkimus myös havaitsee, että naisryittäjien yritykset ovat yleensä pienikokoisia ja paikallistuneita.¹⁵⁹

3 Naisiin ja tyttöihin kohdistuvat oikeudenloukkaukset

Eri lähteiden perusteella Bangladeshissa naisiin ja tyttöihin kohdistuu raportoidusti monimuotoisia oikeudenloukkauksia, kuten seksuaalista häirintää, raiskauksia, myötäjäisiin liittyvää väkivaltaa, koti- ja lähisuhdeväkivaltaa, ruumiillista kiduttamista, parittamista, ihmiskauppaa, happeoikuja ja erinäisiä kuolemantuottamuksia.¹⁶⁰ Monissa lähteissä on erityisesti nostettu esille raiskausten, seksuaalisen häirinnän ja kotiväkivallan yleisyys sekä niistä raportoimattomuuden yleisyys.¹⁶¹ Esimerkiksi seksuaaliväkivaltatekojen ja lähisuhdeväkivallan uhreiksi joutuneet naiset ja tytöt kärsivät sosiaalisesta leimautumisesta.¹⁶²

Koska naiset ovat tyypillisesti haluttomia raportoimaan kohtaamistaan oikeudenloukkauksista viranomaisille tai muille tahoille, on huomioitava, että väkivaltatekoihin ja häirintään liittyvien tapausten todellinen määrä on todennäköisesti tässä osiossa käytettyjen järjestöjen ym. raportoimia tapausmääriä suurempi.

Naisiin ja tyttöihin kohdistuvan väkivallan on arvioitu Bangladeshissa lisääntyneen viime vuosien aikana.¹⁶³ Erityisesti COVID-19-pandemian on arvioitu lisänneen naisiin kohdistunutta väkivaltaa,¹⁶⁴ ja USDOS:in vuoden 2022 arvion mukaan lukuisia seksuaalisen väkivallan tekoja on jäänyt rankaisematta pandemian aikana.¹⁶⁵

---

¹⁵⁷ OECD / SIGI, s. 9.

¹⁵⁸ Bangladesh Post 2.10.2021.

¹⁵⁹ Nora ym. 21.1.2021, s. 14.

¹⁶⁰ ASK [päiväämätön]; Freedom House 28.2.2022; USDOS 12.4.2022, s. 44-55.

¹⁶¹ Freedom House 28.2.2022; HIR 11.1.2021; USDOS 12.4.2022, s.44.

¹⁶² Al Jazeera 26.10.2020; HIR 11.1.2021; Inter Press Service 11.1.2021; OMCT & PAHRA 5.5.2022, s. 112; USDOS 12.4.2022, s.45.

¹⁶³ Dhaka Tribune 21.3.2021; FIDH & Odhikar 25.1.2021, s. 9, 53; Freedom House 28.2.2022; HIR 11.1.2021; UNDP 10.4.2022; UNICEF 24.4.2021; USDOS 12.4.2022, s. 44.

¹⁶⁴ FIDH & Odhikar 25.1.2021, s. 9, 53; Freedom House 28.2.2022; HIR 11.1.2021; USDOS 12.4.2022, s. 44.

¹⁶⁵ USDOS 12.4.2022, s. 44.

Koti- ja lähisuhdeväkivalta

Naisiin ja tyttöihin kohdistuva koti- ja lähisuhdeväkivalta ovat yleistä Bangladeshissa,¹⁶⁶ ja se ilmenee mm. seksuaalisena, fyysisenä, psykologisena ja taloudellisena hyväksikäyttönä. Bangladeshin oikeustieteellisen lehden BDLD:n vuonna 2015 julkaistussa artikkelissa mm. mainitaan kotiväkivallan ilmenevän hylkäämisen ja pahoinpitelyn uhkailuna, ruumiillisena kiduttamisena, seksuaalisiin tekoihin pakottamisena, varojen epäämisenä ja työllistymisen ja terveydenhuoltoon pääsyn kontrolloimisena.¹⁶⁷ Vuonna 2019 julkaistun SIGI -raportin mukaan enemmistö kotiväkivallan uhreiksi joutuneista eivät välttämättä koskaan hae apua viranomaisilta, minkä takia kotiväkivalta on laajasti dokumentoimatonta.¹⁶⁸

UNDP:n aikavälillä 2005-2019 keräämien tilastojen mukaan 54,2 % yli 15-vuotiaista naisista oli kokenut lähisuhdeväkivaltaa.¹⁶⁹ FIDH:n ja Odhikarin 25.1.2021 julkaiseman raportin mukaan COVID-19-pandemian alusta maaliskuussa 2020 saman vuoden toukokuuhun raportoitiin kotiväkivallan uhreiksi joutuneiden naisten lukumäärän kasvaneen 31 %. Vuoden 2020 huhtikuun ja syyskuun välillä 40 000 naisen arvioitiin tulleen kotiväkivallan uhreiksi ja heistä 40 % eli 16 000 arvioitiin joutuneen ensimmäistä kertaa kotiväkivallan uhriksi.¹⁷⁰

Bangladeshilaisen kansalaisjärjestön ASK:in (*Ain o Salish Kendra*) 1.1.-30.6.2022 aikavälillä keräämien tietojen mukaan vuonna 2021 yhteensä 228 naista oli raportoitu joutuneensa kotiväkivallan uhriksi. ASK:n tilastot perustuvat järjestölle raportoituihin tapauksiin ja paikallismedian raportoimiin tapauksiin. Näistä 97 naista tuli aviomiehensä tappamaksi, 22 tuli aviomiehen perheenjäsenen tappamaksi ja 24 tuli oman perheensä tappamaksi. 46 naiseen kohdistui kidutusta, jonka oli tehnyt joko aviomies, aviomiehen perhe tai tämän oma perhe.¹⁷¹

Raiskaukset

Raiskaus on yleinen rikos Bangladeshissa¹⁷², ja sosiaalisesta stigmasta johtuen laajalti aliraportoitu.¹⁷³ Al Jazeeraan 26.10.2020 ja HIR:in 11.1.2021 artikkelit käyttävät termiä raiskausepidemia kuvatessaan Bangladeshissa vallitsevaa laajaa raiskauskulttuuria.¹⁷⁴

Seksuaalinen väkivalta on Bangladeshissa yhteiskunnallinen tabu, ja monet uhriksi joutuneet naiset pelkäävät leimautumista. Useiden lähteiden mukaan seksuaalista ja lähisuhdeväkivaltaa kokeneet naiset ja tytöt häpeävät kokemaansa väkivaltaa ja kokevat olevansa häpeäksi perheelleen.¹⁷⁵ Useissa lähteissä raportoidaan, että erityisesti seksuaalisen väkivallan uhriksi joutuneen lähipiiri tai perhe ovat yleisesti hävenneet, paheksuneet tai syrjineet uhria.¹⁷⁶ Esimerkiksi Al Jazeeraan 26.10.2020 julkaisemassa uutisessa raportoidaan useiden raiskauksen uhrien jättävän hakematta lääketieteellistä apua tai ilmoittamatta

¹⁶⁶ FIDH & Odhikar 25.1.2021, s. 53; Freedom House 28.2.2022; UNDP 15.11.2020.

¹⁶⁷ BDLD 25.6.2015.

¹⁶⁸ OECD / SIGI 2019, s. 6.

¹⁶⁹ UNDP 15.11.2020, [women's empowerment](#).

¹⁷⁰ FIDH & Odhikar 25.1.2021, s. 53.

¹⁷¹ ASK [päivämätön] b & c. Tilastot ajalta 1.1.-31.12.2021 sekä 1.1.-30.6.2022.

¹⁷² Freedom House 28.2.2022; HIR 11.1.2021; USDOS 12.4.2022, s.44.

¹⁷³ esim. HIR 11.1.2021; Inter Press Service 11.1.2021; OMCT & PAHRA 5.5.2022, s. 112; USDOS 12.4.2022, s.45.

¹⁷⁴ Al Jazeera 26.10.2020; HIR 11.1.2021.

¹⁷⁵ Al Jazeera 26.10.2020; HIR 11.1.2021; Inter Press Service 11.1.2021; OMCT & PAHRA 5.5.2022, s. 112; USDOS 12.4.2022, s.45.

¹⁷⁶ Al Jazeera 26.10.2020; FIDH & Odhikar 25.1.2021, s. 2, 54.

raiskauksesta viranomaisille sosiaalisen nöyryytyksen pelon takia. Artikkelissa raiskauksen uhrien kanssa työskennellyt sosiaaliaktivisti Naila Hossain sanoo raiskauksen uhrien pelkäävän tulewansa yhteisönsä syyllistämäksi ja eristämäksi. Tämän lisäksi Hossain kommentoi, että joskus perheet näyttävät raiskauksen uhrin raiskaajalle, jotta perheen kunnia pysyisi koskemattomana. Hossain huomauttaa myös, että raiskatut naiset saattavat paeta kotoaan hylkäyksen pelossa tai joskus tehdä itsemurhan.¹⁷⁷ Esimerkiksi FIDH:n ja Odhikarin raportissa tiedotetaan joidenkin uhrien pelkäävän raportoida kokemistaan oikeudenloukkauksista oman turvallisuutensa takia. Raportin mukaan raiskauksen uhrit ja näiden perheet kohtaavat monenlaisia vastoinkäymisiä.¹⁷⁸ Tämän raportin kohdassa 3 eritellään lisää naisiin ja tyttöihin kohdistuvia erilaisia oikeudenloukkauksia ja niiden esiintyvyyttä Bangladeshissa.

Uhrit ja näiden lähipiiri ovat ilmaisseet haluttomuutta raportoida esimerkiksi raiskausrikoksista sosiaalisen leimautumisen ja perheen kunnian menettämisen pelon takia.¹⁷⁹ OMCT:n ja PAHRA:n julkaiseman raportin mukaan noin 3 % raiskaukseen syyllistyneistä saa tuomion. Raportissa myös mainitaan, että joskus paikallinen yhteisö saattaa suojella raiskauksesta syytettyä, mikäli tällä on paljon vaikutusvaltaa yhteisössä.¹⁸⁰

ASK:in sille raportoituihin tapauksiin ja paikallismediassa esillä olleisiin tapauksiin perustuvien tilastojen mukaan vuonna 2021 raportoituihin 1321 naisen raiskaus. ASK:in vuoden 2022 ensimmäisen kuuden kuukauden aikana 476 naista oli tullut raiskatuksi, 72 naista yritettiin raiskata, 24 naista kuoli raiskauksen jälkeen ja 6 naista on yrittänyt itsemurhaa raiskauksen jälkeen. Raiskauksista 101 tapausta oli joukkoraiskauksia. Järjestön raportoimista 476 raiskauksesta tehtiin sen mukaan 335 rikosilmoitusta.¹⁸¹

Raportissa tarkasteltujen lähteiden perusteella raiskaukseen syyllistyneet henkilöt tai raiskauksen uhriksi joutuneet henkilöt eivät profiloitu tiettyihin ihmisryhmiin tai yhteiskunnalliseen asemaan.¹⁸² Viime vuosina on uutisoitu mm. seuraavia esimerkkitapauksia:

The Daily Star uutisoi 1.11.2020 kotiapulaisen tulleen raiskatuksi tämän tehdessä töitä keittiössä ja 12-vuotiaan tytön tulleen raiskatuksi leikkiessään ulkona ystävänsä kanssa.¹⁸³ Dhaka Tribune uutisoi 9.3.2021 viiden poliisin saaneen syytteen 9-luokkalaisen tytön raiskaamisesta yhden syytetyn asunnossa.¹⁸⁴ Bdnews24.com uutisoi 29.5.2021 kuuden joukkoliikennetyöntekijän tulleen pidätetyksi naisen raiskaamisesta liikkuvassa bussissa, jota yksi raiskauksesta syytetty ajoi.¹⁸⁵ Bdnews24.com uutisoi 12.8.2021 poliisiylitarkastajan raiskanneen naiskollegansa useassa eri tilanteessa ja painostaneen tätä seksiin.¹⁸⁶ Dhaka Tribune uutisoi 3.4.2022 22-vuotiaan tunnustaneen raiskanneensa ja tappaneensa 5-vuotiaan serkkutyttönsä.¹⁸⁷ Dhaka Tribune uutisoi 15.3.2022 naisen tulleen entisen aviomiehensä ja tämän ystävien joukkoraiskaamaksi sen jälkeen, kun nainen pakotettiin näiden autoon.¹⁸⁸

---

¹⁷⁷ Al Jazeera 26.10.2020.

¹⁷⁸ FIDH & Odhikar 25.1.2021, s. 2, 54.

¹⁷⁹ HIR 11.1.2021; Inter Press Service 11.1.2021; OMCT & PAHRA 5.5.2022, s. 112; USDOS 12.4.2022, s.45.

¹⁸⁰ OMCT & PAHRA 5.5.2022, s. 112.

¹⁸¹ ASK [päiväämätön]b & c. Tilastot ajalta 1.1.–31.12.2021 sekä 1.1.–30.6.2022.

¹⁸² Ks. mm. Equality Now 20.4.2021 tai OMCT & PAHRA 5.5.2022, s. 106-120.

¹⁸³ The Daily Star 1.11.2020.

¹⁸⁴ Dhaka Tribune 9.3.2021.

¹⁸⁵ Bdnews24.com 29.5.2021.

¹⁸⁶ Bdnews24.com 12.8.2021.

¹⁸⁷ Dhaka Tribune 3.4.2022.

¹⁸⁸ Dhaka Tribune 15.3.2022.

Useiden joukkoraiskaus- ja raiskaustapausten yhteydessä on raportoitu, että raiskauksen teko on saatettu videoida, ja jälkepäin video raiskauksesta on tullut jaetuksi sosiaalisen median alustoilla.¹⁸⁹ Esimerkiksi FIDH:in ja Odhikarin julkaisemassa raportissa mainitaan, että osassa raportoiduista tapauksista raiskaukseen syyllistynyt on kiristänyt uhrin videomateriaalilla.¹⁹⁰ Vuoden 2020 jälkeisissä useissa uutisartikkeleissa mainitaan eri joukkoraiskauksien tulleen videoiduksi. Esimerkiksi Dhaka Tribune uutisoi 13.11.2021 vuonna 2020 tapahtuneesta raiskaustapauksesta, jossa 13 henkilöä syyllistyi naisen joukkoraiskaamiseen tämän kotona, raiskauksen kuvaamiseen ja sen levittämiseen sosiaalisessa mediassa. Uutisessa tiedotetaan raiskaukseen syyllistyneiden saaneen 10 vuoden vankeustuomion.¹⁹¹

HIR:in 11.1.2021 julkaisemassa artikkelissa todetaan, että raiskauksen uhrien ja raiskauksen yrityksen kohteeksi joutuneiden syyllistäminen sekä syyttäminen on yleistä kaikkien sukupuolien kesken. Artikkelissa mukaan Bangladeshissa miehet saattavat käyttää raiskausta vallan osoittamisen ja ylläpitämisen muotoina.¹⁹² Dhaka Tribunen 21.4.2021 julkaisema uutinen käsittelee Bangladeshin COVID-19-pandemian aikana yleistynyttä termiä "valtaraiskaus" (eng. *power rape*). Bangladeshin rikostutkimuksen viranomainen määrittelee valtaraiskauksen pandemian aikana lisääntyneenä ilmiönä, jossa vaikutusvaltaiset henkilöt ovat alkaneet syyllistyä raiskauksiin näille käsitetyllä valta-alueella pandemian aikana. Aihetta kommentoineen viranomaisen mukaan viranomaiset eivät käytännössä useinkaan voi puuttua vaikutusvaltaisten henkilöiden toimintaan.¹⁹³

Raiskauksen jälkeen naiset saattavat kokea myös sosiaalisista- ja kulttuurisista syistä johtuvaa syrjintää ja väkivaltaa. Bangladeshissa ei ole kattavaa suojelua väkivaltatekojen uhreille tai todistajille, minkä takia naiset saattavat altistua eri muotoisille häirinnälle ja uhkauksille raiskauksen jälkeen.¹⁹⁴

Seksuaalinen häirintä

Naisiin ja tyttöihin kohdistuu yleisesti yksityiselämässä ja julkisilla paikoilla ahdistelua ja seksuaalista häirintää Bangladeshissa.¹⁹⁵

Eve teasing -häirintä¹⁹⁶ on sen kieltävästä lainsäädännöstä huolimatta yleinen ilmiö USDOS:in vuoden 2022 raportin mukaan.¹⁹⁷ Bangladeshissa naiset ovat raportoineet *eve teasing* -häirinnän huuteluna, seuraamisena, kosketteluna ja vainoamisena.¹⁹⁸ *Eve teasing* -häirintää kuvaillaan Dhaka Tribunen 2.4.2022 julkaisemassa artikkelissa kirjeenvaihtajan havaintojen kautta; häirintä ilmeni bussiasemalla naisen seuraamisena laumamaisessa joukkiossa, toistuvien kysymysten esittämisenä naisille ja verbaalisena kiusaamisena.¹⁹⁹

---

¹⁸⁹ The Dhaka Tribune 13.11.2021; FIDH & Odhikar 25.1.2021, s. 44; The Equality Now 20.4.2021, 12.

¹⁹⁰ FIDH & Odhikar 25.1.2021, s. 44.

¹⁹¹ The Dhaka Tribune 13.11.2021.

¹⁹² HIR 11.1.2021.

¹⁹³ Dhaka Tribune 21.4.2021.

¹⁹⁴ Equality Now 20.4.2021, s. 6, 36; FIDH & Odhikar 25.1.2021, s.54; OMCT & PAHRA 5.5.2022, s.114. Ks. tämän raportin osio 1.2. naisia koskeva lainsäädäntö.

¹⁹⁵ The Dhaka Tribune 4.4.2022; FIDH & Odhikar 25.1.2021, s. 56; USDOS 12.4.2022, s. 46.

¹⁹⁶ Määritelmä mainitaan raportin kohdassa 1.

¹⁹⁷ USDOS 12.4.2022, s. 46.

¹⁹⁸ Dhaka Tribune 4.2.2022; Dhaka Tribune 4.4.2022.

¹⁹⁹ Dhaka Tribune 4.2.2022.

Eri uutislähteissä on myös raportoitu, että *eve teasing* -häirinnän julkinen arvostelu ja siihen julkisesti puuttuminen saattaa synnyttää väkivaltaisia konflikteja. Esimerkiksi Dhaka Tribunen 20.2.2019 julkaisemassa uutisessa väitetään, että baul-laulaja Salman Sheikh tuli *eve teasing* -häiriittäjien pahoinpitelemäksi sen jälkeen, kun tämä oli edeltävinä päivinä estänyt näiden tyttöihin kohdistuneen ahdistelun.²⁰⁰ Esimerkiksi Dhaka Tribunen 5.5.2022 artikkelissa raportoidaan 15 ihmisen loukkaantuneen yhteenotossa, joka alkoi *eve teasing* -häirinnän takia.²⁰¹ The Daily Starin 29.3.2022 julkaiseman uutisen mukaan 19-vuotias tuli puukotetuksi kuoliaaksi osoitettuaan mieltä *eve teasing* -häirintää vastaan.²⁰²

Eri lähteiden mukaan naiset ja tytöt kokevat seksuaalista häirintää erityisesti käyttäessään julkisia kulkuneuvoja.²⁰³ Ihmisoikeusjärjestö BRAC kertoo 25.3.2018 julkaisemassa uutisessa, että 94 % julkisia kulkuneuvoja käyttävistä naisista koki seksuaalista häirintää.²⁰⁴ Dhaka Tribunen 4.4.2022 julkaistussa mielipidekirjoituksessa tutkija Sabina Mehzabin Oishee kertoo eri tutkimuspapereista ja raporteista kootuista tilastoista, jotka koskevat naisten julkisilla paikoilla kokema ahdistelua ja seksuaalista häirintää. Artikkelissa viitataan naisten julkisten palveluiden käytön yhteydessä kokemaan väkivaltaa käsittelevään tutkimuspaperiin, jonka mukaan 42,5 % naisista, jotka hakevat julkisia palveluja kohtaavat epäkohteliasta palvelua sairaaloissa; 50 % naisista on kokenut epäsoveliaista koskettelua markkinapaikoissa; 30 % naisista on kokenut häirintää poliisilaitoksilla; ja 35 % on kokenut ruumiillista kidutusta ollessaan tekemisissä viranomaisten kanssa.²⁰⁵

Naiset ja tytöt kohtaavat seksuaalista häirintää myös työpaikoilla ja kouluissa. The Daily Starin 7.3.2020 julkaisemassa tiedotuksessa CARE:n (*Cooperative for American Remittances to Europe*) pitämästä pyöreän pöydän kokouksesta raportoidaan, että Karmojibi Narin ja CARE Bangladeshin tutkimuksen mukaan 12,7 % kaikista naistyöntekijöistä on kokenut seksuaalista häirintää työpaikoilla.²⁰⁶ Actionaidin 25.7.2019 julkaisemassa tiedoksiannossa ilmoitetaan tutkimustuloksesta, jonka mukaan 80 % tekstiilialan naistyöntekijöistä on kokenut seksuaalista häirintää. Tekstiilityöntekijät mm. raportoivat hyväksikäytöstä, ahdistelusta ja herjaamisesta, sekä edellä mainittujen asioiden todistamisesta.²⁰⁷

Vuonna 2021 julkaistun Dhakan yliopistoon keskittyvän yliopisto-opiskelijoiden seksuaalista häirintää koskevan tutkimuksen mukaan 51,4 % naisopiskelijoista oli kokenut fyysistä seksuaalista häirintää yliopistoon kirjautumisen jälkeen. Tutkimukseen osallistuneiden naisopiskelijoiden keskuudesta 94,4 % oli tullut miesopiskelijoiden ahdistelemaksi. Tutkimuksessa löydettiin, että 89 % seksuaalisen häirinnän uhreista ei ilmoittanut seksuaalisesta häirinnästä. Tutkimukseen osallistuneista 13,5 % ilmoitti syyksi²⁰⁸, ettei virkavalta uskoi heitä ja 24,3 % ei halunnut joutua ongelmiin tai pelkäsivät "tulevansa viraleiksi".²⁰⁹ ASK:in vuosittaisissa ihmisoikeusrikkomuksia koskevissa tilastoissa on eroteltu kohtia, joissa opettajat ovat

²⁰⁰ Dhaka Tribune 20.2.2019.

²⁰¹ Dhaka Tribune 5.5.2022.

²⁰² The Daily Star 29.3.2022.

²⁰³ BRAC 25.3.2018; Dhaka Tribune 4.2.2022; 4.4.2022.

²⁰⁴ BRAC 25.3.2018. Kirjoituksessa mainitaan tutkimuspapereita nimellä "*Public services in the context of violence against women in public places*".

²⁰⁵ Dhaka Tribune 4.4.2022.

²⁰⁶ The Daily Star 7.3.2020.

²⁰⁷ ActionAid 25.7.2019, s. 2.

²⁰⁸ Raportissa ei luetella kaikkia tutkimuksessa ilmoitettuja syitä.

²⁰⁹ Rezvi ym. 12.4.2021, s. 5-7.

syyllystyneet seksuaaliseen häirintään. Esimerkiksi vuoden 2022 aikavälillä olevien tilastojen mukaan raportoidusti 15 lasta joutui opettajan seksuaalisen häirinnän kohteeksi.²¹⁰

Ihmiskauppa ja parittaminen

Eri lähteiden perusteella Bangladeshissa ilmenee monia eri ihmiskaupan ja parittamisen muotoja, joiden kohteeksi naiset ja tytöt ovat riskissä joutua. USDOS:in vuonna 2021 julkaisema maakohtaista ihmiskauppaa tarkasteleva raportti arvioi Bangladeshin ihmiskauppatilannetta torjuvan ja rankaisevan toiminnan olevan edelleen riittämätöntä, mutta huomioi Bangladeshin hallinnon pyrkivän enenevässä määrin ehkäisemään ihmiskaupan eri muotoja.²¹¹

Freedom Housen vuonna 2022 julkaiseman raportin mukaan Bangladeshissa kymmeniä tuhansia ihmisiä joutuu vuosittain laittoman ihmiskaupan uhriksi. Raportissa myös todetaan, että Bangladesh on pysynyt merkittävänä ihmiskaupan uhrien toimittajana ja uhrien kuljettamisen läpikulkumaana.²¹² USDOS:in raportissa mainitaan seuraavia ihmiskauppatilastoja Bangladeshista. Raportissa tiedotetaan Bangladeshin hallituksen raportoineen, että yli 4 000 laittoman ihmiskaupan tapausta oli viranomaistutkinnassa vuonna 2020. Raportin mukaan yli 30 000 bangladeshilaista on siirtotyöläisenä Bruneissa ja yli 69 000 bangladeshilaista Malediiveilla työskentelevästä 234 000 bangladeshilaisesta on paperiton. Raportissa kansainvälinen organisaatio arvioi, että noin 400 000 lasta on kotityöläisenä. Raportin mukaan kaduilla asuvat lapset ovat suurella riskillä joutua ihmiskaupan uhreiksi tai pakotetuiksi laittomaan toimintaan, kuten huumeiden kuljetukseen. Raportissa myös mainitaan tapauksesta, jossa eräs parlamentin jäsen oli osallisena Kuwaitin viranomaisten lahjontaan ja yli 20 000 bangladeshilaisen siirtotyöntekijän kuljettamiseen Kuwaitiin.²¹³

Myötäjäisiin liittyvä väkivalta

Useat lähteet arvioivat myötäjäisiin pakottamisen ja sen yhteydessä ilmenevän naisen kohdistuvan väkivallan olevan yleistä Bangladeshissa, vaikka myötäjäiskäytännöt on kriminalisoitu.²¹⁴ ASK:in vuoden 2021 tilastojen mukaan yhteensä 210 naiseen raportoitiin kohdistuvan myötäjäisiin liittyvää väkivaltaa; 72 naista kidutettiin kuoliaaksi ja 111 naiseen kohdistui ruumiillista kidutusta myötäjäisten takia. Vuoden 2022 ensimmäisen kuuden kuukauden aikana raportoitiin yhteensä 98 naiseen kohdistuneen myötäjäisiin liittyvää väkivaltaa. 98 naisesta 37 naista kärsi ruumiillisesta kidutuksesta; 6 naista teki itsemurhan ruumiillisen kidutuksen jälkeen; 49 naista tuli tapetuksi ruumiillisen kidutuksen jälkeen; 6 naista pakeni aviomiehensä kodista. Tapauksista vain osa oli raportoitu poliisille.²¹⁵ Girls Not Brides:in mukaan myötäjäismaksut kallistuvat mitä vanhemmaksi tytöt ja naiset tulevat, minkä takia perheet saattavat yrittää sopia tyttäriensä avioliitosta näiden iän ollessa mahdollisimman nuori.²¹⁶

²¹⁰ ASK [päiväämätön]c. Tilasto ajalta 1.1.–30.6.2022.

²¹¹ USDOS 1.7.2021.

²¹² Freedom House 28.2.2022.

²¹³ USDOS 1.7.2021.

²¹⁴ FIDH & Odhikar 25.1.2021, s. 9, 53; USDOS 12.4.2022, s. 45

²¹⁵ ASK [päiväämätön]b & c. Tilastot ajalta 1.1.–31.12.2021 sekä 1.1.–30.6.2022.

²¹⁶ Girls Not Brides 5/2020.

Happoiskut

Bangladeshin happoiskuja kriminalisoivista laeista huolimatta naisiin ja tyttöihin kohdistuu edelleen happoiskuja. ASK:in tilastojen mukaan vuonna 2021 yhteensä 23 ja vuoden 2022 ensimmäisen kuuden kuukauden aikana kerättyjen tilastojen mukaan yhteensä 8 naista joutui happoiskun kohteeksi. Huomioitavaa on, että happoiskujen tekijöitä ei usein saada syytettyä erinäisistä happoiskun luontoon liittyvistä syistä ja oikeustapausten käsittelyjen riittämättömyydestä.²¹⁷ Edellä mainitut olosuhteet saattavat myös hankaloittaa iskuista raportointia. UKHO:n vuoden 2020 julkaiseman raportin mukaan happoiskujen motiiveina on usein naisen kieltäytyminen rakkaudenosoituksista tai avioliitosta. Syiksi mainitaan myös kotiväkivalta, myötäjaispyynnöt, maanomistusriidat ja menneisyyteen liittyvä vihanpito.²¹⁸

Lapsiin kohdistuva väkivalta

ASK:lle raportoitujen ja eri paikallismedian raportoimiin tapauksiin pohjautuvan tilaston mukaan 0–18-vuotiaisiin lapsiin kohdistui monimuotoista väkivaltaa aikavälillä 1.1.-30.6.2022. Tilastossa ei yksityiskohtaisesti erotella väkivallan uhriksi joutuneiden lasten sukupuolta muuta kuin kohdassa, jossa eritellään raiskauksen yrityksiä. Yhteensä 559 lapseen kohdistui erilaisia väkivaltatekoja. 559 lapsesta 298 lapsen raportoitiin tulleen raiskatuksi; 45 tyttölasta ja 1 poikalapsi yritettiin raiskata; 53 lasta joutui seksuaalisen häirinnän kohteeksi²¹⁹; 15 lasta joutui opettajansa seksuaalisen häirinnän kohteeksi; 53 lasta kärsi ruumiillisesta kidutuksesta; 6 lapsen ikäistä kotiapulaista tuli kidutetuksi; 59 lasta tuli opettajansa kiduttamaksi; ja 13 lasta tuli kotipiirissä kidutetuksi. Yhteensä 248 lasta kuoli aikavälillä. Kuolemien syiksi raportoitiin mm. seuraavia syitä: lapsista 4 kuoli raiskauksen jälkeen; lapsista 2 teki itsemurhan raiskauksen jälkeen; lapsista 125 tuli tapetuksi kidutuksen jälkeen; ja lapsista 19 teki itsemurhan.²²⁰

4 Oikeudenloukkausten kohteeksi joutuneille naisille tarjotut tukipalvelut ja suojelu

Aikaisemmin tässä raportissa esitettyjen tietojen perusteella naisten on vaikeaa saada viranomaissuojelua heihin kohdistettua väkivaltaa vastaan. Naiset eivät useinkaan usko poliisin ottavan heidän raportoimia tapauksia vakavasti, eikä oikeusjärjestelmän kykyyn tarjota suojelua väkivaltaa vastaan luoteta. DFAT:n mukaan poliisi ei useinkaan rekisteröi naisten raportoimia rikosilmoituksia tai rekisteröi rikosilmoitukset tavalla, joka ei kuvaa niiden todellista luonnetta. Esimerkiksi raiskaus on saatettu raportoida "myötäjäisiin liittyvästä tapauksesta".²²¹

HRW:n haastattelemista happoiskuja kohdanneista naisista monet kertoivat, että heidän aviomiehensä tai aviomiehen sukulaiset olivat fyysisesti ja verbaalisesti pahoinpidelleet heitä kuukausien tai vuosien ajan ennen happoiskua, mutta kukaan haastatelluista ei ollut raportoinut happoiskua edeltävästä väkivallasta poliisille. Raportin mukaan Bangladeshin

²¹⁷ OMCT & PAHRA 5.5.2022, s. 115; UKHO 22.6.2020, s. 24-25.

²¹⁸ UKHO 22.6.2020, s. 24-25.

²¹⁹ Tilastossa mainitaan 35 seksuaalihäirintätapauksesta syyllisen olleen ahdistelija, ja 18 tapauksesta syyllisen olleen poika.

²²⁰ ASK [päiväämätön]c. Tilasto ajalta 1.1.-30.6.2022.

²²¹ DFAT 22.8.2019, s. 34.

yhteiskunnassa lähisuhdeväkivaltaan suhtaudutaan tyypillisesti perheen sisäisenä asiana, jota kuulu raportoida poliisille. Poliisille väkivaltaa raportoineet naisten kohdalla poliisi on HRW:n mukaan usein kieltäytynyt uskomasta naisia tai kieltäytynyt rekisteröimästä naisten tekemiä rikosraportteja, ja laiminlyönyt tutkimuksia ottamalla vastaan lahjuksia.²²²

Sen lisäksi, että viranomaiset usein kieltäytyvät ottamasta naisten raportoimia tapauksia vakavasti, institutionaaliset esteet oikeusjärjestelmässä ovat väkivaltaa kohdanneille naisille merkittäviä. Esimerkiksi HRW:n vuonna 2020 julkaistussa raportissa esitettyjen virallisten tilastotietojen mukaan niistä yli 42 843 naisesta, jotka olivat raportin kirjoittamishetkellä hakeneet kohtaamaansa väkivaltaan apua valtion koordinoiman, yhdeksän suurimman sairaalan kautta keskitetysti toimivan apupalvelun (*One-Stop Crisis Centre*) kautta, 11 288 oli vienyt asian oikeuteen, ja näistä tapauksista vain 1527 oli päätynyt lainvoimaiseen tuomioon. Vain 160:ssa näistä tapauksista oikeus oli määrännyt rangaistuksen.²²³

Kuten aiemmin mainitaan, Bangladeshin lainsäädännössä ei ole erityistä kohtaa, joka takaa uhrin tai todistajan viranomaissuojelun.²²⁴ Freedom Housen mukaan Bangladeshin laki takaa jossain määrin suojelua ja korvauksia vakavan väkivaltateon uhriksi joutuneille henkilöille.²²⁵ OMCT:n vuonna 2022 julkaiseman raportin mukaan rikoksen uhrin kompensointi on tuomarin arvion varassa, ja kompensoinnin määrääminen on harvinaista.²²⁶ *Suppression of Violence against Women and Children Act 2000* -lakiin pohjautuen tuomioistuimet voivat tarvittaessa määrätä suojaus- tai turvausmääräyksiä.²²⁷

Useissa lähteissä mainitaan, että apua ja suojelua tarvitsevat naiset ja lapset kohtaavat käytännössä suuria haasteita pääsyssä erilaisten apupalvelujen piiriin.²²⁸ HRW:n 25.11.2020 julkaisemassa artikkelissa huomautetaan, että jotkut naiset eivät ole päässeet avun piiriin tai näiden pääsy on ollut rajoittunutta.²²⁹ USDOS:in ja OMCT:n & PAHRA:n raporteissa korostetaan, että esimerkiksi raiskauksen uhrit kokevat monenlaisia sosiaalisia ja infrastruktuurialaisia esteitä avun piiriin pääsemisessä.²³⁰ HRW:n mukaan maassa olevien naisille tarkoitettujen hätäsuojien määrä on riittämätön apua tarvitseviin naisiin ja lapsiin nähden. Valtion ylläpitämiä hätäsuojia on 21 ja yksityisten järjestöjen ylläpitämiä 15, mikä on riittämätön määrä siihen nähden, että maassa on yli 80 miljoonaa naista ja 64 miljoonaa lasta, joista suurimman osan on arvioitu kohtaavan jossain muodossa väkivaltaa elämänsä aikana. Lisäksi monissa hätäsuojissa on sallittua pysyä vain muutamia päiviä kerrallaan, ja vain 13 valtion ylläpitämistä suojapaikoista pystyy tarjoamaan pidempiaikaista suojaa. Lisäksi eri hätäsuojiin pääsyssä voi olla edellytyksiä, kuten oikeuden määräys. Osa hätäsuojista on tarkoitettu ainoastaan tietynlaisia väkivaltaa kohdanneille, esimerkiksi ihmiskaupan uhreille.²³¹

Bangladeshin hallinto on perustanut myös joitain palveluita, jotka ovat pyrkineet edistämään naisten ja tyttöjen suojelua väkivaltarikoksien yhteydessä ja niiden jälkeen. Vuonna 2012 MOWCA:n (*Ministry of Women and Children Affairs*) alaisen ohjelman aloitteesta²³² perustettiin

²²² HRW 29.10.2020, s. 2, 27, 38.

²²³ HRW 29.10.2020, s. 37.

²²⁴ HRW 25.11.2020; Law Commission 17.6.2022.

²²⁵ Freedom House 28.2.2022.

²²⁶ OMCT & PAHRA 5.5.2022, s. 110.

²²⁷ The Equality Now 20.4.2021, s. 51.

²²⁸ HRW 25.11.2020; HRW 29.10.2020; OMCT & PAHRA 5.5.2022, s. 113, 117; USDOS 12.4.2022, s. 45, 55.

²²⁹ HRW 25.11.2020.

²³⁰ OMCT & PAHRA 5.5.2022, s. 113, 117; USDOS 12.4.2022, s. 45, 55.

²³¹ HRW 29.10.2020, s. 9.

²³² Multi-Sectoral Programme on Violence against Women (MSPVAW) -aloite.

esimerkiksi ilmainen ja vuorokauden ympäri toimiva kansallinen hätäpuhelin auttamaan naisia ja lapsia, joihin kohdistuu väkivaltaa. Myös *109 Helpline* -nimeltä kutsuttu hätäpuhelin pyrkii ministeriön mukaan tarjoamaan oikeusapua, poliisiapua, puhelinneuvontaa, lääketieteellistä apua, välittämään henkilöitä toisten organisaatioiden palveluiden piiriin ja antamaan informaatiota väkivalta-asioista.²³³ MOWCA:n internetsivuilla saman numeron alla toimivan hätäpuhelimen palvelut eritellään seuraavasti: kotiväkivallan hätäpuhelin Dhakassa, seksuaalisen häirinnän hätäpuhelin (maaseutu), seksuaalisen väkivallan hätäpuhelin ja lapsiavioliiton hätäpuhelin.²³⁴ Maan yhdeksässä suurimmassa sairaalassa keskitetysti toimivat One-Stop Crisis Centre -keskukset pyrkivät tarjoamaan keskitetysti terveydenhoitoa, viranomaiskontakteja, lakiapua ja turvakotipalveluja väkivaltaa kohdanneille naisille.²³⁵

Dhakan poliisissa on vuodesta 2009 lähtien toiminut yksikkö *Women Support & Investigation Division*, joka pyrkii tarjoamaan suojaa naisille ja lapsille, joihin on kohdistunut väkivaltaa. Dhakan poliisin edellä mainitun yksikön internetsivuilla kirjoitetaan uhrien tukikeskuksen (eng. Victim Support Centre) toimintaan kuuluvan mm. seuraavat asiat: tarjota uhreille pääsy hätäsuojaan, auttaa terveydenhuollon piiriin, antaa oikeusapua ja tukea, tarjota psykologista neuvontaa ja opastusta sekä tarjota ohjausta uhrin kuntouttamiselle ja tukea tämän perheelle. Yksikön internetsivulla on myös numero hätäpuhelimeen.²³⁶

Myös jotkut paikalliset kansalais- ja ihmisoikeusjärjestöt pyrkivät tarjoamaan apua naisille ja tytöille, joihin on kohdistunut oikeudenloukkauksia sekä viemään näitä avun piiriin. MOWCA:n internetsivulla mainitaan verkoston koostuvan mm. bangladeshilaisista kansalaisjärjestöistä BNWLA, BLAST, ASK ja BRAC.²³⁷ BLAST:in, ASK:in ja BRAC:in internetsivujen mukaan järjestöt pystyvät tarjoamaan joitain tukipalveluja naisille, joihin on kohdistunut väkivaltaa. Edellä mainitut järjestöt kuvailivat sivustoillaan pyrkivänsä antamaan oikeusapua naisille, jotka tarvitsevat sitä. Sivustoilla mainitaan myös järjestöjen pyrkivän ajamaan naisten oikeuksia tukevia lakialoitteita, lisäämään tietoisuutta eri yhteisöissä naisten oikeuksista ja luomaan verkostoja, joissa naisten asemaa koskevia asioita käsiteltäisiin kattavammin.²³⁸ Esimerkiksi BRAC:in sivustolla mainitaan järjestön antavan väkivallan uhreille oikeusapua tarjoamalla tukea oikeusasioissa ja vaihtoehtoisissa riitasopimusmenettelyissä.²³⁹ ASK:n internetsivulla mainitaan useista projekteista, joiden avulla ASK on pyrkinyt antamaan oikeusapua naisille ja ehkäisemään erinäisillä koulutuksilla ja tiedottamisella väkivaltaa naisia kohtaan.²⁴⁰

Jotkut paikalliset järjestöt ylläpitävät hätäpuhelinpalveluja ja hätäsuojia naisille.²⁴¹ ASK:in internetsivuilla mainitaan hätäpuhelin *ASK Help Line*, jonka kirjoitetaan voivan tarjota oikeusapua, hätäsuojan ja mielenterveyshuoltoa aikavälillä 9:00-17:00.²⁴² BLAST:in internetsivuilla mainitaan myös COVID-19 ajaksi tarkoitettu hätäpuhelin, jonka kautta voi saada sivuston mukaan ilmaista lakiasioita koskevaa tietoa ja tukikontaktin. Hätäpuhelimen yhteydessä on myös linkki pdf-tiedostoon, jossa nimetään BLAST:in kriisiryhmä pandemian

²³³ MOWCA [päiväämätön].

²³⁴ MOWCA [päiväämätön], [Service Procedure](#).

²³⁵ HRW 29.10.2020, s. 25; MOWCA [päiväämätön].

²³⁶ Dhaka Metropolitan Police [päiväämätön].

²³⁷ MOWCA [päiväämätön], [Network](#).

²³⁸ [BLAST](#), [ASK](#) ja [BRAC](#) (käyty 25.8.2022).

²³⁹ BRAC [päiväämätön], [Social Empowerment and Legal Protection](#).

²⁴⁰ ASK [päiväämätön]a.

²⁴¹ Bangladeshissa on monia kansalaisjärjestöjä, jotka ajavat naisten asioita, minkä takia on mahdollista, että raporttiin tehdyn tutkimuksen yhteydessä ei mainita kaikkia mahdollisia apua tarjoavia järjestöjä, joita Bangladeshissa on.

²⁴² ASK [päiväämätön]a.

aikaisten liikkumis- ja pääsyräjoitusten ajalle.²⁴³ USAID ilmoittaa internetsivuillaan julkaisemassa artikkelissa tarjonneensa sukupuoliväkivallan uhreille suojapalveluita, neuvontaa, oikeusapua, työelämäkoulutusta ja tukea työpaikoilla Bangladeshissa.²⁴⁴

DFAT:n paikallisilta kansalaisjärjestöiltä saamien tietojen mukaan vain harva bangladeshilaisista naisista on tietoisia valtion tarjoamien apumekanismien, kuten hätäpuhelinpalvelun, olemassaolosta. Lisäksi naisille tarjottujen suojapaikkojen ja lakiapupalvelujen määrä on riittämätön tarpeeseen nähden. Lisäksi olemassaolevat suojapaikat ovat raskaasti riippuvaisia hanketuista, mikä lisää epävarmuutta suojapaikkapalvelujen kestävyYTEEN.²⁴⁵

5 Yksin elävien ja turvaverkottomien naisten asema Bangladeshissa²⁴⁶

Yksin elävät ja turvaverkottomat naiset tulevat usein sosiaalisesti syrjityiksi Bangladeshissa, ja eri lähteiden mukaan yksin eläviin naisiin ja yksinhuoltajanaisiin kohdistuu sosiaalista paheksuntaa. Lähteiden mukaan yksin elävien ja turvaverkottomien naisten on haasteellista elättää itsensä. Raportin laatimisen yhteydessä ei löytynyt tarkkaa tietoa yksin elävien tai turvaverkottomien naisten määrästä Bangladeshissa.²⁴⁷

UKHO:n vuonna 2021 julkaisemassa raportissa eri lähteistä kerättyjen tietojen perusteella Bangladeshissa yksin elävien ja turvaverkottomien naisten yhteiskunnallinen asema on sosiaalisesti leimautunut ja erittäin haasteellinen. Raportissa UKHO:n vuonna 2017 konsultoiman ASK -kansalaisjärjestön edustaja raportoi, ettei yksin eläviä naisia kohtaan ole ongelmatonta sosiaalista hyväksyntää. Edustajan mukaan yksin elävät ja turvaverkottomat naiset kokevat taloudellisia haasteita ja näiden on vaikea vuokrata asuntoa missään Bangladeshissa. Tämän lisäksi edustajan mukaan lapsellisten yksin elävien naisten on haasteellista saada työpaikkaa, kun taas lapsettomat yksin elävät naiset voivat jossain tapauksissa saada töitä kotiapulaisena. Samassa raportissa haastatellun NHCR:n (*National Human Rights Commission*) edustajan tiedotetaan kertoneen, että Bangladeshissa katsotaan epänormaalksi tai epätavanomaiseksi, että nainen asuisi yksin, ja mikäli nainen asuisi yksin tämä kohtaisi mahdollisesti häirintää.²⁴⁸ DFAT:n vuonna 2019 julkaiseman maatietoraportin mukaan leskeksi jääneiden tai eronneiden naisten uudelleen naimisiinmenoa ei sosiaalisesti hyväksytä.²⁴⁹

UKHO:n haastattelema edustaja UKBET:ista (*UK Bangladesh Education Trust*) huomauttaa, että Bangladeshissa on jossain määrin taloudellista tukea eronneille ja yksinhuoltajaäideille, mutta tämän arvion mukaan taloudellinen tuki ei ole riittävä. Edustajan mukaan Bangladeshissa ei

---

²⁴³ BLAST [päiväämätön].

²⁴⁴ USAID [21.7.2022b].

²⁴⁵ DFAT 22.8.2019, s. 33–34.

²⁴⁶ Yksinäisten naisten asemaa Bangladeshissa on käsitelty myös maatietopalvelun kyselyvastauksessa "Bangladesh / Jubo League, toiminta, tehtävät, rikokset, yksinäisten naisten asema Dhakassa" (päivätty 27.5.2019).

²⁴⁷ The Daily Star 18.1.2020; Medium 4.2.2020; UKHO 22.6.2022, s. 22-23.

²⁴⁸ UKHO 22.6.2020, s. 22.

²⁴⁹ DFAT 22.8.2019, s. 35.

ole sosiaaliturvajärjestelmää naisille. Edustaja myös huomauttaa, että yhteiskunnassa tai perheen sisällä ei hyväksytä lapsen saamista avioliiton ulkopuolella.²⁵⁰

Medium -internetpalvelussa BRAC:in edustajan tiillä 4.2.2020 julkaistussa artikkelissa raportoidaan yksin elävien ja työssäkäyvien naisten kohtaavan haasteita yrittäessään saada asuntoa Dhakassa. Artikkelin mukaan asuntojen vuokraajat ja muut asunnon vuokralaiset eivät yleensä halua vuokrata yksin eläville ja työssäkäyville naisille asuntoja. Artikkelin raportoi, että mikäli naiset saavat asunnon, se on huomattavasti kalliimpi alueilta korkeammalla hinnalla, koska vuokraajat ovat tietoisia naisten vaikeasta asemasta asuntomarkkinoilla. Artikkelin mukaan naiset saattavat joutua asumaan hostelleissa, joissa elinolosuhteet voivat olla yksinäiselle naiselle erittäin heikot.²⁵¹

The Daily Starin 18.1.2022 julkaisemassa henkilökuvahaastattelussa bangladeshiläinen yksin elävä nuori nainen kertoo kokemuksistaan Dhakassa. Nainen raportoi kohtaavansa arjessaan erinäistä häirintää, mikä perustui sosiaaliseen leimaan yksin asumisesta, ja että naisilta oletetaan näiden arjen keskittyvän perheen ylläpitämiseen tai avioliittoon.²⁵²

6 Muita erityisen haavoittuvassa asemassa olevia ryhmiä

Tässä osiossa esitellään lyhyesti joitain sellaisia sosiaalisia ryhmiä, joihin kuuluvien naisten voidaan katsoa olevan erityisen haavoittuvassa asemassa bangladeshiläisessä yhteiskunnassa. Osion ei ole tarkoitus olla kattava.

Seksityöläiset

Bangladeshissa työskentelevien seksityöläisten sosiaalinen asema on heikko. Maassa on arvioitu vuonna 2020 työskennelleen noin 100 000 seksityöläistä²⁵³, joista 20 000 on arvioitu olevan lapsia²⁵⁴. Thomson Reuters Foundationin 26.6.2020 julkaisemassa artikkelissa kuitenkin huomautetaan, että Bangladeshissa enemmistö seksityöläisistä työskentelee rekisteröidyissä bordelleissa, mutta seksityöläisiä työskentelee myös kaduilla ja yksityisissä residensseissä.²⁵⁵

The Guardianin 6.7.2019 julkaisema artikkeli raportoi, että vuonna 2016 tehdyn tutkimuksen mukaan 100 000 seksityöläisestä noin 10 % on vapaaehtoisesti aloittanut seksityön. Artikkelissa viitataan useiden bordellissa työskentelevien seksityöläisten olevan orjatyöläisen asemassa (eng. *bonded sex worker*), jotka eivät ole vapaita bordelleista, kunnes näiden ostosummana pidetty "velka" on maksettu. Artikkelin mukaan viranomaiset ns. katsovat sormien läpi tai jättävät huomaamatta bordelleissa tapahtuvan väkivallan, koska bordellien omistajat ja viranomaiset saattavat kuulua jengeihin.²⁵⁶

Verkkolehti DESiblitzin 21.11.2020 julkaiseman artikkelin mukaan seksityöläiset ovat ihmiskaupan uhreja ja työskentelevät riisto-olosuhteissa. Uutisessa raportoidaan, että seksityöläisiä syrjitään ja nämä pyritään eristämään yhteiskunnasta. Uutisen mukaan seksityöläiset ovat

²⁵⁰ UKHO 22.6.2020, s. 23.

²⁵¹ Medium 4.2.2020.

²⁵² The Daily Star 18.1.2020.

²⁵³ Thomson Reuters Foundation 26.6.2020.

²⁵⁴ USDOS 1.7.2021.

²⁵⁵ Thomson Reuters Foundation 26.6.2020.

²⁵⁶ The Guardian 6.7.2019.

yhteiskunnallisen näkemyksen mukaan ”pahanlaatuisia” toimijoita. Uutisessa eräs seksityöläinen kertoo, ettei seksityöläisiä anneta haudata normaalein käytännöin.²⁵⁷ Thomson Reuters Foundationin julkaisemassa artikkelissa seksityöläisten kanssa työskentelevät hyväntekeväisyysjärjestöt kertovat, että COVID-19-pandemian takia useat seksityöläiset kärsivät nälästä ja välittäjiensä tekemistä pahoinpitelystä, koska eivät ole pystyneet tuottamaan rahaa näille. Hyväntekeväisyysjärjestön edustaja kertoo artikkelissa, että seksityöläisiin kohdistuva häirintä ja väkivalta kasvoi pandemian alkamisesta. Edustaja kertoo järjestön vastaanottaneen vuoden 2020 toukokuussa yli 200 valitusta väkivallasta ja häirinnästä. Artikkelin mukaan Bangladeshin hallinto on jossain määrin pyrkinyt tukemaan seksityöläisiä pandemian aikana muun muassa tarjoamalla heille ruoka-annoksia.²⁵⁸

DESIblitzin artikkelissa avataan bordelleissa työskentelevien alaikäisten seksityöläisten arkea. Artikkelin mukaan Daulatdiassa, noin 1600 seksityöläisen asuttamassa bordelli-kylässä, uuden seksityöläisen keski-ikä on keskimäärin 14 vuotta. Artikkelissa kerrotaan, että useat alaikäiset tytöt tulevat kidnapatuksi ja vangituiksi bordelleihin. Artikkelin mukaan seksityöläisen arvo on suurempi, mitä nuorempi seksityöläinen on, minkä takia nuoremmat tytöt ovat halutuimpia seksityöhön. Artikkelissa käsitellään myös seksityöläisten lasten sosiaalista asemaa. Artikkelin mukaan seksityöläisten lapset ovat sosiaalisesti leimattuja, ja tyttölasten tulevaisuus bordelleissa seksityöläisenä päätetään jo näiden syntyessä. Artikkelissa kirjoitetaan seksityöläisten lapsien kohtaavan syrjintää ja näitä saatetaan kiusata kouluissa.²⁵⁹

Alkuperäiskansat ja etniset vähemmistöt

Uskonnollinen ja etninen tausta vaikuttaa myös monin eri tavoin naisten ja tyttöjen sosiaaliseen asemaan.²⁶⁰ USDOS:in ja SIGI -raportin mukaan alkuperäiskansoja ja uskonnollisia vähemmistöjä edustavat naiset ja tytöt ovat erittäin haavoittuvassa sosiaalisessa asemassa, ja näihin kohdistuu syrjintää yhteiskunnan useilla osa-alueilla.²⁶¹ Bangladeshin laki ei tunnusta alkuperäiskansojen alkuperäisasemaa.²⁶²

USDOS:in raportissa todetaan, että dalit, eli kastihierarkiassa alimpaan sosiaaliseen luokkaan kuuluvat ns. ”kastittomat”, kärsivät esimerkiksi rajatuista mahdollisuuksista omistaa maata, saada koulutusta tai päästä työelämään.²⁶³ The Equality Now'n 20.4.2021 julkaiseman raportin mukaan etnisiin vähemmistöihin kohdistuva seksuaalinen väkivalta on laajamittaista Bangladeshissa.²⁶⁴

Bangladeshiin on vuoden 2022 toukokuuhun mennessä paennut arviolta yli 900 000 rohingyaa, joista suurin osa on sijoittunut Cox's Bazaarin ja Kutupalongin alueiden pakolaisleireille.²⁶⁵ HRW:n 4.4.2022 julkaiseman uutisen mukaan Bangladeshissa oleskelevilla rohingyoilla ei ole tunnustettua lailista asemaa, minkä takia rohingyojen asema Bangladeshin kansallisessa laissa

²⁵⁷ DESIblitz 21.11.2020.

²⁵⁸ Thomas Reuters Foundation 26.6.2020.

²⁵⁹ DESIblitz 21.11.2020.

²⁶⁰ FIDH & Odhikar 25.1.2021, s. 52; Hindu Post 16.6.2022; OECD / SIGI 2019, s. 12; USDOS 2.6.2021, s. 2.

²⁶¹ OECD / SIGI 2019, s. 12; USDOS 12.4.2022, s. 50.

²⁶² OECD / SIGI 2019, s. 12.

²⁶³ USDOS 12.4.2022, s. 49.

²⁶⁴ The Equality Now 20.4.2021, s. 15.

²⁶⁵ Joint Government of Bangladesh 9.6.2022.

on epävarma.²⁶⁶ DW:n (*Deutsche Welle*) 11.9.2019 julkaiseman uutisen mukaan rohingya-naiset eivät pysty laillisesti työskentelemään Bangladeshissa, minkä takia rohingya-naiset ovat vaarassa joutua ihmiskaupan harjoittajien ja parittajien uhreiksi.²⁶⁷ HRW:n 7.6.2022 julkaiseman Bhasan Charin rohingya-leirin olosuhteita tarkastelevan raportin mukaan rohingya-naisiin ja -tyttöihin kohdistuu seksuaalista väkivaltaa. Raportissa HRW:n haastattelema rohingya-nainen väittää, että toisten pakolaisten ilmoittaessa rohingya-naisen joukkoraiskauksesta laivaston sotilaille, sotilaat olivat uhkailleet näitä olemaan puhumatta asiasta vankilalla tai mereen heittämisellä. Raportin mukaan rohingya-naiset myös kärsivät seksuaali- ja lisääntymisterveyden palveluiden puuteellisuudesta.²⁶⁸

---

²⁶⁶ HRW 4.4.2022.

²⁶⁷ DW 11.9.2019.

²⁶⁸ HRW 7.6.2021.

Lähteet

ActionAid 25.7.2019. *ActionAid briefing paper: Sexual harassment and violence against garment workers in Bangladesh.*

<https://actionaid.org/sites/default/files/publications/ActionAid%20briefing%20paper%20on%20Bangladesh%20garment%20workers%20FINAL.pdf> (käyty 8.7.2022).

Al Jazeera

26.10.2020. *'I am alive but no living': Survivors of Bangladesh's rape crisis.*

<https://www.aljazeera.com/features/2020/10/26/survivors-of-bangladeshs-rape-epidemic> (käyty 11.7.2022).

15.3.2022. *Bangladesh to ban 'immoral character' evidence in rape cases.*

<https://www.aljazeera.com/news/2022/3/15/bangladesh-to-ban-immoral-character-evidence-in-rape-cases> (7.7.2022).

Anadolu Agency 1.5.2022. *Bangladesh women workers lack workplace protections.*

<https://www.aa.com.tr/en/asia-pacific/bangladesh-women-workers-lack-workplace-protections/2577446> (käyty 7.7.2022).

ASK (Aion o Salish Kendra)

[päiväämätön]a. <https://www.askbd.org/ask/> (käyty 8.7.2022).

[päiväämätön]b. *Statistics on Human Rights Violations Monthly 2021.*

<https://docs.google.com/spreadsheets/u/1/d/e/2PACX-1vR8KZyGAvHnLEj68tKpUD-TFv5Pe22FuqZGT2J885R6NoZ2hyfLXR48Hx6wOQwo1A/pubhtml> [tilasto] (käyty 8.7.2022).

[päiväämätön]c. *Statistics on Human rights Violations Monthly 2022.*

https://docs.google.com/spreadsheets/d/e/2PACX-1vSsRoYj6IM-ZEUL-gOKvmpRC30m2b5d8H1Ev-3Yfsl_Ry-0pFiah3WTlw2naljRA/pubhtml?widget=true&headers=false [tilasto] (käyty 8.7.2022).

Bangladesh:

The Child Marriage Restrain Act 2017 (act No. VI of 2017). Epävirallinen englanninkielinen käännös.

<https://www.unicef.org/bangladesh/sites/unicef.org.bangladesh/files/2018-10/Child%20Marriage%20Restraint%20Act%202017%20English.pdf> (käyty 11.7.2022).

The Constitution of the People's Republic of Bangladesh (ACT NO. OF 1972). Virallinen englanninkielinen käännös. http://bdlaws.minlaw.gov.bd/act-det_ails-367.html (käyty 7.7.2022).

The Divorce Act 1869 (ACT NO. IV OF 1869). Virallinen englanninkielinen käännös.

<http://bdlaws.minlaw.gov.bd/act-details-20.html> (käyty 12.7.2022).

The Hindu Married Women's Right to Separate Residence and Maintenance Act 1946 (ACT NO. XIX OF 1946). Virallinen englanninkielinen käännös.

<http://bdlaws.minlaw.gov.bd/act-details-214.html> (käyty 8.7.2022).

The Muslim Family Law Ordinance 1961. Virallinen englanninkielinen käännös.

<http://bdlaws.minlaw.gov.bd/act-print-305.html> (käyty 8.7.2022).

The Muslim Personal Law (Shariat) Application Act, 1937 (ACT NO. XXVI OF 1937).
Virallinen englanninkielinen käännös. <http://bdlaws.minlaw.gov.bd/act-details-173.html> (käyty 12.7.2022).

Penal Code 1860. Virallinen englanninkielinen käännös.
<http://bdlaws.minlaw.gov.bd/act-11.html?lang=en> (käyty 7.7.2022).

Bangladesh Post 2.10.2021. *Low-cost loan for women.* <https://bangladeshpost.net/posts/low-cost-loan-for-women-69780> (käyty 25.7.2022).

BBC 31.12.2018. *Bangladesh election: PM Sheikh Hasina wins landslide in disputed vote.*
<https://www.bbc.com/news/world-asia-46718393> (käyty 31.8.2022).

BDLD (Bangladesh Law Digest) 25.6.2015. *Domestic violence: a carcinogenic social disease.*
<https://bdlawdigest.org/domestic-violence-in-bangladesh.html> (käyty 12.7.2022).

bdnews24.com

3.7.2012. *Hindu marriage registration bill in Parliament.*
<https://bdnews24.com/bangladesh/2012/07/03/hindu-marriage-registration-bill-in-parliament> (käyty 12.7.2022).

29.5.2021. *Bangladesh arrests six over gang rape on moving bus.*
<https://bdnews24.com/bangladesh/bangladesh-arrests-six-over-gang-rape-on-moving-bus> (käyty 25.7.2022).

12.8.2021. *Police superintendent charged with raping colleague several times.*
<https://bdnews24.com/bangladesh/2021/08/12/police-superintendent-accused-of-rape-by-colleague> (käyty 15.7.2022).

BLAST (Bangladesh Legal Aid and Services Trust)

[päiväämätön]. <https://www.blast.org.bd/> (käyty 8.7.2022).

11/2019. *Rape Law Reform Research Reports No 1. November 2019. Between 'Virtue' and 'Immorality': Why Character Evidence Must Be Prohibited in Rape Cases.*
<https://blast.org.bd/content/publications/Rape-Law-Reform-Between-Virtue-and-Immorality.pdf> (käyty 8.7.2022).

Borgen Magazine 13.11.2021. *Women's Participation in the Bangladesh Economy.*
<https://www.borgenmagazine.com/womens-participation-in-the-bangladeshi-economy/> (käyty 29.7.2022).

BRAC (Bangladesh Rural Advancement Committee)

[päiväämätön]. *Social Empowerment and Legal Protection.*
<https://www.brac.net/program/social-empowerment-and-legal-protection/> (käyty 25.7.2022).

25.3.2018. *94 % women victims of sexual harassment in public transport.*
<https://www.brac.net/latest-news/item/1142-94-women-victims-of-sexual-harassment-in-public-transport> (käyty 15.7.2022).

21.4.2021. *Child marriage in Bangladesh: Does a vacuum exist within the law?* [blogi]
<https://blog.brac.net/child-marriage-in-bangladesh-does-a-vacuum-exist-within-the-law/> (käyty 8.7.2022).

CEDAW (UN Committee on the Elimination of Discrimination Against Women) 18.11.2016.
Concluding observations on the eighth periodic report of Bangladesh.
<https://www.refworld.org/docid/583864444.html> (käyty 8.7.2022).

CRR (The Center for Reproductive Rights) 23.2.2018. *Ending Impunity for Child Marriage in Bangladesh: Normative and Implementation Gaps*.
https://www.reproductiverights.org/sites/crr.civicaactions.net/files/documents/64829505_ending_impunity_for_child_marriage_bangladesh_2018_final-web.pdf (käyty 11.7.2022).

The Daily Star

18.1.2022. Struggles of solo women in the big city. <https://www.thedailystar.net/life-living/news/struggles-solo-women-the-big-city-2941626> (käyty 25.7.2022).

23.2.2022. Evidence Act: BLAST gives pointers to stop character assassination.
<https://www.blast.org.bd/content/pressrelease/22-03-2022-Evidence-Act-BLAST-gives-pointers-to-stop-character-assassination.pdf> (käyty 8.7.2022).

15.3.2022. Evidence Act Amendment: Cabinet okays it in principle.
<https://www.thedailystar.net/news/bangladesh/news/evidence-act-amendment-cabinet-okays-it-principle-2982911> (käyty 7.7.2022).

29.3.2022. 19-year-old killed for protesting eve-teasing in Brahmanbaria.
<https://www.thedailystar.net/news/bangladesh/crime-justice/news/19-year-old-killed-protesting-eve-teasing-brahmanbaria-2992951> (käyty 15.7.2022).

DESIBlitz 21.11.2020. *The Stigma of Prostitution & Sex Work in Bangladesh*.
<https://www.desiblitz.com/content/the-stigma-of-prostitution-sex-work-in-bangladesh> (käyty 8.7.2022).

DFAT (Australia: Department of Foreign Affairs and Trade) 22.8.2019. *DFAT Country Information Report Bangladesh*. <https://www.dfat.gov.au/sites/default/files/country-information-report-bangladesh.pdf> (käyty 12.7.2022).

Dhaka Metropolitan Police [päiväämätön]. *Women Support & Investigation Division*.
<http://dmpwsid.gov.bd/> (käyty 25.7.2022).

Dhaka Tribune

17.9.2019. 'Sexual violence against women and children is a national problem'.
<https://archive.dhakatribune.com/bangladesh/dhaka/2019/09/17/bmp-sexual-violence-against-women-and-children-is-a-national-problem> (6.7.2022).

24.4.2020. *Violence against women on the rise*.
<https://archive.dhakatribune.com/bangladesh/2020/04/24/violence-against-women-on-the-rise> (6.7.2022).

9.3.2021. *Police officer among 5 charged with gang rape of Rangpur teenager*.
<https://archive.dhakatribune.com/bangladesh/nation/2021/03/09/rangpur-gang-rape-charge-sheet-submitted-against-asi-raihan-4-others> (käyty 20.7.2022).

21.4.2021. *CID: 'Power rape' cases have increased amid Covic pandemic*.
<https://archive.dhakatribune.com/bangladesh/nation/2021/04/21/cid-power-rape-cases-have-increased-amid-covid-pandemic> (käyty 11.7.2022).

13.11.2021. *13 sentenced to 10 years in jail for woman's rape in Noakhali's Begumganj*.
<https://www.dhakatribune.com/court/2021/12/14/13-sentenced-to-10-years-in-jail-for-womans-rape-in-noakhalis-begumganj> (käyty 15.7.2022).

4.2.2022. *Passenger-friendly bus terminals a faraway dream*.
<https://www.dhakatribune.com/dhaka/2022/02/05/passenger-friendly-bus-terminals-a-faraway-dream> (käyty 8.7.2022).

5.2.2022. *CCNF: Those attacking female NGO workers must be punished*.
<https://www.dhakatribune.com/nation/2022/02/05/ccnf-those-attacking-female-ngo-workers-must-be-punished> (käyty 20.7.2022).

3.4.2022. *Child killed after rape in Noakhali.*
<https://www.dhakatribune.com/nation/2022/04/03/child-killed-after-rape-in-noakhali>
(käyty 15.7.2022).

4.4.2022 / Sabiha Mehzabin Oishee. *Is public transport safe for women?*
<https://www.dhakatribune.com/op-ed/2022/04/05/is-public-transport-safe-for-women>
(käyty 8.7.2022).

5.5.2022. *15 injured in clash over sexual harassment in Gopalganj.*
<https://www.dhakatribune.com/bangladesh/2022/05/05/at-least-15-injured-in-clash-over-eve-teasing-in-gopalganj> (käyty 8.7.2022).

DW (Deutsche Welle) 11.9.2019. *Rohingya women in Bangladesh turn to prostitution.* [videoutinen] <https://www.dw.com/en/rohingya-women-in-bangladesh-turn-to-prostitution/av-50378517> (käyty 15.7.2022).

Equality Now 20.4.2021. *Sexual Violence in South Asia: Legal and Other Barriers to Justice for Survivors.*
https://d3n8a8pro7vhm.cloudfront.net/equalitynow/pages/3578/attachments/original/1618920590/Sexual_Violence_in_South_Asia_Legal_and_other_Barriers_to_Justice_for_Survivors_-_Equality_Now_-_2021_%281%29.pdf?1618920590 (11.7.2022).

Encyclopedia Britannica.

[24.9.2021]. *Sheikh Hasina Wazed.*
<https://www.britannica.com/biography/Sheikh-Hasina-Wazed> (käyty 25.8.2022).

[11.8.2022]. *Khaleda Zia.* <https://www.britannica.com/biography/Khaleda-Zia> (käyty 25.8.2022).

FIDH (International Federation for Human Rights) & Odhikar 25.1.2021. *Annual Human Rights Report 2020: Bangladesh.* https://www.fidh.org/IMG/pdf/annual-hr-report-2020_eng.pdf (käyty 11.7.2022).

Freedom House 2022. 28.2.2022. *Freedom in the World: Bangladesh.*
<https://freedomhouse.org/country/bangladesh/freedom-world/2022> (käyty 7.7.2022).

Girls Not Brides 5/2020. *Bangladesh.* <https://www.girlsnotbrides.org/learning-resources/child-marriage-atlas/atlas/bangladesh> (käyty 8.7.2022).

The Guardian 6.6.2019. *The living hell of young girls enslaved in Bangladesh's brothels.*
<https://www.theguardian.com/global-development/2019/jul/06/living-hell-of-bangladesh-brothels-sex-trafficking> (käyty 7.7.2022).

Hindu Post 16.6.2022. *Was 6-month pregnant Nupur Saha gang-raped and killed in B'desh to avenge Nupur Sharma's "blasphemy"?* <https://hindupost.in/crime/was-6-month-pregnant-nupur-saha-gang-raped-and-killed-in-bdesh-to-avenge-nupur-sharmas-blasphemy/> (käyty 25.7.2022).

HIR (Harvard International Review) / Shuva Das 11.1.2021. *Rape in Bangladesh: An Epidemic Turn of Sexual Violence.* <https://hir.harvard.edu/rape-in-bangladesh-an-epidemic-turn-of-sexual-violence/> (käyty 7.8.2022).

HRW (Human Rights Watch)

29.10.2020. *"I Sleep in My Own Deathbed": Violence against Women and Girls in Bangladesh: Barriers to Legal Recourse and Support.*
<https://www.hrw.org/report/2020/10/29/i-sleep-my-own-deathbed/violence-against-women-and-girls-bangladesh-barriers> (käyty 31.8.2022).

25.11.2020. *Why is it so Difficult for Bangladeshi Women to Get Justice?*
<https://www.hrw.org/news/2020/11/25/why-it-so-difficult-bangladeshi-women-get-justice> (8.7.2022).

20.5.2021. *Bangladesh: Arrest of Journalist Investigating Corruption.*
<https://www.hrw.org/news/2021/05/20/bangladesh-arrest-journalist-investigating-corruption> (käyty 18.7.2022).

7.6.2021. *"An Island Jail in the Middle of the Sea".*
<https://www.hrw.org/report/2021/06/07/island-jail-middle-sea/bangladeshs-relocation-rohingya-refugees-bhasan-char> (käyty 15.7.2022).

6.6.2022. *A Call to Expand the International Right to Education.*
<https://www.hrw.org/news/2022/06/06/call-expand-international-right-education> (käyty 12.7.2022).

IFES (International Foundation for Electoral Systems)

13.4.2017. *Effect of Violence on Women's Electoral and Political Participation in Bangladesh.*
https://www.ifes.org/sites/default/files/2017_ifes_effect_of_violence_on_women_participation_in_bangladesh.pdf (käyty 15.7.2022).

6.4.2021. *Assessment of online violence against politically and civically engaged women in Bangladesh.* <https://www.ifes.org/publications/assessment-online-violence-against-politically-and-civically-engaged-women-bangladesh> (käyty 12.7.2022).

ILO (International Labour Organization)

[päiväämätön]. *Informal economy in Bangladesh.*
<https://www.ilo.org/dhaka/Areasofwork/informal-economy/lang-en/index.htm> (käyty 25.8.2022).

25.1.2018. *Third Regional Workshop on Knowledge Sharing of Good and Promising Practices to Promote Decent Work for Domestic Worker and to eliminate Child Labour in Domestic Work.*
https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---asia/---ro-bangkok/---ilo-jakarta/documents/presentation/wcms_617648.pdf (käyty 18.7.2022).

The Indian Express 12.4.2018. *Bangladesh High Court bans two-finger test on rape victims.*
<https://indianexpress.com/article/world/bangladeshs-hc-bans-two-finger-test-on-rape-victims-5135086/> (käyty 15.7.2022).

Inter Press Service / Farooqui, Sania 11.1.2021. *Culture of Misogyny and Toxic Masculinity Driving Sexual Violence in Bangladesh.* <http://www.ipsnews.net/2021/01/culture-misogyny-toxic-masculinity-driving-sexual-violence-bangladesh/> (käyty 6.7.2022).

IPU (Inter-Parliamentary Union) & UN Women 1.1.2021. *Women in Politics: 2021.*
<https://www.unwomen.org/sites/default/files/Headquarters/Attachments/Sections/Library/Publications/2021/Women-in-politics-2021-en.pdf> (käyty 15.7.2022).

Joint Government of Bangladesh 9.6.2022. *UNHCR Population factsheet as of 31 May 2022, Rohingya Refugee Response/Bangladesh.*
<https://data.unhcr.org/en/documents/details/93467> (käyty 15.7.2022).

Law Commission / Bangladesh 17.10.2006. *Final Report on a proposed law relating to protection of victims and witnesses of crimes involving grave offences (report no. 74).*
<http://www.lc.gov.bd/reports/74.pdf> (käyty 12.7.2022).

The Lawyers & Jurists 9.6.2019. *Women's legal status: Domestic Law (part 1).*
<https://www.lawyersjurists.com/article/womens-legal-status-in-domestic-law-part-1/> (käyty 6.7.2022).

Maatietopalvelu 8.4.2019. *Bangladesh / Jubo League, toiminta, tehtävät, rikokset, yksinäisten naisten asema Dhakassa // Bangladesh / Jubo League, activities, responsibilities, crimes, status of single women in Dhaka*. Valmistumispäivä 27.5.2019. Saatavilla Tellus-maatietoportaalista. (käyty 15.7.2022).

Majumder, Sacchidanand & Dey Soma 27.6.2020. *Socio-Economic and Demographic Determinants of Women Participation in Labor Force in Rural Bangladesh*. Journal of the Asiatic Society of Bangladesh Science 46 (1): 103-115.
https://www.researchgate.net/publication/349392512_Socio-Economic_and_Demographic_Determinants_of_Women_Participation_in_Labor_Force_in_Rural_Bangladesh (käyty 29.7.2022).

Medium / BRAC James P Grant School of Public Health / Inaya Zaman 4.2.2020. *The housing struggle: Challenges single, working women in Dhaka city face accessing reliable housing*. [blogi] <https://medium.com/brac-jpgsph-vital-signs-blog/the-housing-struggle-challenges-single-working-women-in-dhaka-city-face-accessing-reliable-ce4cf4d41915> (käyty 25.7.2022).

MOWCA (Bangladesh: Ministry of Women and Children Affairs)

[päiväämätön]. Object : OCC (One Stop Crisis Centre).
<http://mspvaw.gov.bd/contain/15> (käyty 31.8.2022).

12.6.2022. *Women Empowerment, Protection & Uphold the rights for Women and Children*.
https://mowca.gov.bd/sites/default/files/files/mowca.portal.gov.bd/publications/7f74480f_7119_4b91_8ed8_96739608bfbf/Brochure.pdf (käyty 8.7.2022).

(NHC) National Help Centre for Violence Against Women and Children / Ministry of Women and Children Affairs [päiväämätön]. <http://www.nhc.gov.bd/> (käyty 8.7.2022).

Nora, Luiza A.; Reyes, Hiska Noemi; Jahan, Ferdous; Livani, Talajeh; Lonnberg, Anna Tara 21.1.2021. *Women's Participation, Constraints, and Opportunities for Trade in Bangladesh (English)*. SARTFP Gender Platform Knowledge Series Washington, D.C. : World Bank Group.
<https://documents1.worldbank.org/curated/en/378451611554787475/pdf/Women-s-Participation-Constraints-and-Opportunities-for-Trade-in-Bangladesh.pdf> (käyty 29.7.2022).

OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development)/ SIGI (Social Institutions and Gender Index) 2019. *Country Profiles: Bangladesh*. <https://www.genderindex.org/wp-content/uploads/files/datasheets/2019/BD.pdf> (käyty 7.7.2022).

OHCHR (Office of the High Commissioner for Human Rights) [päivitetty 2.8.2020]. *Status of Ratification: Bangladesh*. <https://indicators.ohchr.org/> (käyty 11.7.2022).

OMCT (World Organisation Against Torture) & PAHRA (Philippine Alliance for Human Rights Advocates) 5.5.2022. *Women break the silence: Gender-based torture in Asia*.
<https://www.omct.org/site-resources/legacy/Gender-based-Torture-in-Asia.pdf> (käyty 7.7.2022).

Rezvi, Minhazur Rahman; Prithvi,Purbasha; Hossain, Mohsin 9.4.2021. *Sexual Harassment of University Students in Bangladesh: A case on Dhaka University*. SSRN Electronic Journal.
https://www.researchgate.net/publication/350847245_Sexual_Harassment_of_University_Students_in_Bangladesh_A_Case_on_Dhaka_University (käyty 18.7.2022).

Scroll.in

8.3.2021. *Bangladesh: Women are prominent in politics and the workforce – but many lack decision-making powers*. <https://scroll.in/article/988787/bangladesh-women-are->

[prominent-in-politics-and-the-workforce-but-many-lack-decision-making-powers](#) (15.7.2022).

8.9.2021. *Why violence against domestic workers in Bangladesh largely goes unreported and unpunished.* <https://scroll.in/article/1004607/why-violence-against-domestic-workers-in-bangladesh-largely-goes-unreported-and-unpunished> (käyty 18.7.2022).

Sky News 13.6.2021. *Bangladesh: Rising sea levels force women into sex work.* <https://news.sky.com/story/bangladesh-rising-sea-levels-force-women-into-sex-work-12352428> (käyty 11.7.2022.)

Thomas Reuters Foundation 26.6.2020. *Bangladesh sex workers face hunger, abuse as coronavirus hits trade.* <https://news.trust.org/item/20200626111400-gq04n> (käyty 27.7.2022).

Transparency International 25.1.2022. *Corruption Perceptions Index: Bangladesh.* <https://www.transparency.org/en/cpi/2021/index/bgd> (käyty 8.7.2022).

TRT World 30.12.2018. *Polls close in violence-marred Bangladesh polls.* <https://www.trtworld.com/asia/polls-close-in-violence-marred-bangladesh-polls-22928> (käyty 15.7.2022).

UKHO (United Kingdom Home Office) 22.6.2020. *Country Policy and Information note Bangladesh: Women fearing gender-based violence.* https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/896259/BGD-Women-GBV-CPIN-v3.0_June_2020_.pdf (käyty 12.7.2022).

UNICEF (United Nations International Children's Emergency Fund) 24.4.2021. *First day of school 'indefinitely postponed' for 140 million first-time students around the world – UNICEF.* <https://www.unicef.org/bangladesh/en/press-releases/first-day-school-indefinitely-postponed-140-million-first-time-students-around-world> (käyty 11.7.2022).

UNDP (United Nations Development Programme)

15.11.2020. *Specific Country Data: Bangladesh.* <https://hdr.undp.org/data-center/specific-country-data#/countries/BGD> (käyty 7.7.2022).

10.4.2022. *Gender-based violence: taking stock of Bangladesh's shadow pandemic.* <https://www.undp.org/bangladesh/blog/gender-based-violence-taking-stock-bangladesh%E2%80%99s-shadow-pandemic> (käyty 11.7.2022).

UN Women

[päiväomätön]. *Bangladesh: Acid Control Act 2002 and Acid Crime Prevention Acts 2002.* <https://evaw-global-database.unwomen.org/fr/countries/asia/bangladesh/2002/acid-control-act-2000-and-acid-crime-prevention-acts-2002> (käyty 12.7.2022).

17.1.2022. *Women's Participation in local government: a global analysis.* <https://www.unwomen.org/sites/default/files/2022-01/Womens-representation-in-local-government-en.pdf> (käyty 15.7.2022).

USAID (United States Agency for International Development)

[21.7.2022a] *Bangladesh: Education.* <https://www.usaid.gov/bangladesh/education> (käyty 8.7.2022).

[21.7.2022b]. *Bangladesh: Gender Equality and Women's Empowerment.* <https://www.usaid.gov/bangladesh/gender-equality-and-womens-empowerment> (käyty 8.7.2022).

USDOS (US Department of State)

1.7.2021. *2021 Trafficking in Persons Report: Bangladesh.*
<https://www.state.gov/reports/2021-trafficking-in-persons-report/bangladesh/> (käyty 7.7.2022).

12.4.2022. *2021 Country Report on Human Rights Practices: Bangladesh.*
https://www.state.gov/wp-content/uploads/2022/02/313615_BANGLADESH-2021-HUMAN-RIGHTS-REPORT.pdf (käyty 7.7.2022).

2.6.2022. *2021 Report on International Religious Freedom: Bangladesh.*
<https://www.state.gov/wp-content/uploads/2022/04/BANGLADESH-2021-INTERNATIONAL-RELIGIOUS-FREEDOM-REPORT.pdf> (käyty 7.7.2022).

WEF (World Economic Forum) 13.7.2022. *Global Gender Gap Report 2022, Insight Report.*
https://www3.weforum.org/docs/WEF_GGGR_2022.pdf (käyty 12.7.2022).

WHO (World Health Organization) 23.6.2022. *Bangladesh Flood 2022: WHO Collaboration with DGFS/MOHFW.* <https://www.who.int/bangladesh/news/detail/23-06-2022-bangladesh-flood-2022-who-collaboration-with-dghs-mohfw> (käyty 12.7.2022).